

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління
Кафедра бізнес-економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
Денна форма навчання

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему **«ОБҐРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»**

Ємельяненко Крістіни Андріївни

*Робота виконана з дотриманням основних принципів та фундаментальних
цінностей академічної доброчесності*

Науковий керівник: Андрющенко Катерина Анатоліївна
докт. екон. наук, проф.

Робота допущена до захисту в ЕК «__» _____ 20__ р. протокол № __

Зав. кафедри бізнес-економіки
та підприємництва,
докт. екон. наук, проф.

Інна РЄПІНА

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Поняття та особливості інноваційної діяльності підприємства	6
1.2. Основні методи оцінки та підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Епіцентр К»	22
2.2. Аналіз фінансової діяльності ТОВ «Епіцентр К».....	28
2.3. Оцінка ефективності інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К»	33
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»	41
3.1. Бізнес-пропозиції щодо удосконалення інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К»	41
3.2. Розрахунок економічної ефективності впроваджених заходів на підприємстві	45
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інновації визнаються як ключовий фактор розвитку підприємств як у теорії, так і на практиці. Нові технології, які створюють нові виробничі можливості, допомагають подолати економічну кризу та рецесію, сприяючи переходу до економічного зростання. Сучасні інноваційні процеси розглядаються як важлива складова модернізації економіки та перехід до сучасної постіндустріальної стадії прогресу. Інноваційна діяльність вважається необхідною умовою для успішного функціонування підприємства незалежно від галузі його функціонування.

У конкурентному середовищі активність у сфері інновацій визначає успіх і позицію підприємства на ринку. Нові продукти, технології та організаційні рішення дозволяють виходити з кризових ситуацій та забезпечують фінансову стабільність. Ефективна реалізація інновацій є необхідною, оскільки споживачі очікують постійного задоволення своїх потреб. Їх бажання отримати інноваційно-орієнтовані товари або послуги викликане потребою в розв'язанні не лише наявних, але й потенційних проблем. Відтак, підприємства створюють попит на комерціалізовані нові знання, які можуть бути застосовані при виробництві нових продуктів.

Успіх підприємства на ринку значно залежить від його здатності до інноваційного розвитку. Формування та вибір стратегічних напрямків інноваційної діяльності базуються на результаті всебічного аналізу середовища, в якому діє підприємство, та його інноваційних можливостях, які визначаються рівнем використання інноваційного потенціалу. З огляду на ці аспекти, пояснюється актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Проблемам вивчення теорії інноваційної діяльності підприємства займалися такі науковці: Грицай О. І., який проаналізував економічну сутність терміну «інноваційний процес»; Євтушенко С. В., який оцінив шляхи вдосконалення оцінки ефективності інновацій на підприємстві; Колодязна І. В.,

яка проаналізувала джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України; Литвин З. Б., який здійснив аналіз взаємозв'язку інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства; Майстренко Н. В., Сердюк Б. М., які визначили основи оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства, та інші. Незважаючи на наявність великої кількості досліджень, обрана тема є досить актуальною для сучасного періоду, оскільки ще не було в достатній мірі досліджено інноваційні процеси на великому торговельному підприємстві України.

Метою роботи є дослідження теоретико-методичних основ інноваційної діяльності підприємства, а також надання комплексних рекомендацій щодо удосконалення інноваційної діяльності підприємства

Відповідно до мети, були поставлені і вирішені такі завдання:

- досліджено поняття та особливості інноваційної діяльності підприємства;
- визначено основні методи оцінки та підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства;
- надано організаційно-економічну характеристику ТОВ «Епіцентр К»;
- здійснено аналіз фінансової діяльності ТОВ «Епіцентр К»;
- виконано оцінку ефективності інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К»;
- надано бізнес-пропозиції щодо удосконалення інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К»;
- виконано розрахунок економічної ефективності впроваджених заходів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процеси, спрямовані на підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства

Предметом дослідження є теоретичні положення, методичні підходи та прикладні аспекти оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Основними методами дослідження є аналіз та синтез, системний аналіз (для розкладення на структурні частини поняття «інноваційна діяльність

підприємства»), табличний та графічний метод (для наочного відображення результатів), метод узагальнення (формування концептуальних підходів до розуміння інноваційної діяльності підприємства), порівняння (здійснення порівняльного аналізу інноваційної діяльності підприємства до впровадження запропонованих заходів та після), коефіцієнтний метод (для розрахунку коефіцієнтів рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності підприємства), прогнозний метод (для розрахунку економічної ефективності впроваджених заходів в розрізі прибутку, чистої приведеної вартості, внутрішньої норми дохідності, терміну окупності проєкту та показників рентабельності).

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості застосування бізнес-пропозиції з підвищення ефективності інноваційної діяльності великих підприємств торгівельної галузі України (на прикладі ТОВ «Епіцентр К»), що дозволить підприємствам заощадити на енергетичних витратах, скоротити витрати на енергію, та збільшити рівень прибутковості і фінансової стійкості, отримати додаткові кошти на розвиток підприємства.

Інформаційна база дослідження включає наукові статті, монографії вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджували формування та управління інноваційною діяльністю підприємства, основні напрямки удосконалення бізнес-моделей у сфері інновацій та енергоефективності; офіційний веб-сайт ТОВ «Епіцентр К», фінансову звітність даного підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та особливості інноваційної діяльності підприємства

У сучасних умовах основою динамічного розвитку будь-якої економічної системи є інноваційний підхід, що забезпечує високий рівень її конкурентоспроможності. Перехід економіки України у новий якісний стан визначає значущість активізації інноваційних процесів, що потребує адекватної зміни підходів до їх фінансування. Виявлення особливостей інноваційного процесу як об'єкта фінансування зумовлює необхідність вивчення та аналізу основних категорій інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність підприємства є ключовою для його успішного функціонування, оскільки вона є джерелом загального прогресу та інноваційного розвитку. Однак цей вид діяльності є складним та специфічним, що ускладнює не лише його вивчення як об'єкта економічного аналізу, але й впровадження на практиці. Багатогранність інноваційної діяльності обумовлена тим, що вона охоплює різноманітні напрями діяльності підприємства та різні сфери людської діяльності, і синтезує інноваційні процеси, які можуть відбуватися як у виробничій, так і у невиробничій сферах [7].

Вперше поняття «інновація» з'явилося у наукових дослідженнях культурологів у XIX столітті та означало запровадження деяких елементів однієї культури до іншої. Зазвичай йшлося про інфільтрацію європейських звичаїв та способів організації у традиційні азіатські та африканські суспільства. Становлення та формування інноваційної теорії в економіці пов'язане з роботами В. Зомбарта, В. Мітчерліха, Й. Шумпетера. Найбільш повне обґрунтування основних положень інноваційної теорії отримало у роботах австрійського економіста Йозефа Шумпетера, який виділив та дав характеристику «нових

комбінацій» факторів виробництва. У сучасній економічній літературі трапляються різні підходи до визначення сутності інновацій. Одні економісти інновацію розглядають як наслідок, інші – як процес отримання результатів [31, с. 114].

Трактування інновацій через результат впровадження нововведень передбачає, що інновації розглядаються як кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління та отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту [28, с. 188]. Подібний підхід до визначення сутності інновацій характерний не лише для наукових праць, а й для документів, що регулюють практичні аспекти інноваційної діяльності. Так, відповідно до Керівництва Фраскаті [25], інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг. Інновації – це введення у вжиток новий або значно покращений продукт (товар, послуга) або процес, новий метод продажів або новий організаційний метод у діловій практиці, організації робочих місць або у зовнішніх зв'язках.

Відповідно до завдань проведеного дослідження є доцільним орієнтуватися на підхід до визначення інновацій як процесу, оскільки саме це дозволяє виявити зміст та структуру цього явища як системи, визначити його основні елементи, вивчити взаємозв'язки між ними. Найчастіше сутність інноваційного процесу трактується так – це процес перетворення наукового знання на інновацію, тобто послідовний ланцюг подій, у ході яких інновації визрівають від ідеї до конкретного продукту, технології чи послуги [25, с. 55]. При цьому виділяють дві основні моделі інноваційного процесу: дифузійну та внутрішньоорганізаційну.

Дифузійна модель характеризує розвиток нововведень на макрорівні, у межах економіки. Цей процес включає три етапи: створення, впровадження (використання) та поширення (дифузія) нововведення. Центральним тут є

взаємодія нововведення із зовнішнім середовищем, його поширення серед багатьох компаній, державних установ. Внутрішньоорганізаційна (внутрішньофірмова, внутрішньогалузева) модель інноваційного процесу характеризує використання нововведення в окремо взятій компанії чи державному відомстві.

Так чи інакше, інноваційний процес починається з фундаментальних досліджень та завершується у сфері використання продуктів. Для опису етапів або кроків створення та комерціалізації нового продукту запропоновано велику кількість моделей. Найчастіше виділяють п'ять фаз інноваційного процесу:

- наука;
- дослідження;
- розробка;
- виробництво;
- споживання [23].

Однак у роботах різних економістів склад та кількість етапів відрізняється. Так, за Т. С. Овчаренко [19], інноваційний процес включає сім елементів:

- ініціація – діяльність, яка полягає у виборі мети інновації, постановці завдання, що виконується інновацією, пошуку ідеї інновації, її техніко-економічному обґрунтуванні та у матеріалізації ідеї;
- маркетинг інновації – вивчається попит на новий продукт чи операцію; визначається кількість або обсяг їхнього випуску, якщо вони лімітуються; визначаються споживчі властивості та товарні характеристики, які слід надати інновації як товару, що виходить на ринок;
- випуск (виробництво) інновації;
- реалізація інновацій;
- просування інновації – комплекс заходів, вкладених у реалізацію інновацій (передача інформації, реклама, організація процесу торгівлі та ін.);
- оцінка економічної ефективності інновації;
- дифузія інновації – поширення одного разу освоєної інновації у нових регіонах, на нових ринках та новій фінансово-економічній ситуації.

У даному випадку інноваційний процес передбачає здійснення результатів вже закінчених наукових досліджень та розробок чи інших науково-технічних досягнень у новому (удосконаленому) продукті, реалізованому над ринком, чи новому (удосконаленому) технологічному процесі, що використовується у практичній діяльності. Отже, зі складу етапів інноваційного процесу підприємства виключається стадія наукових досліджень.

Однак, на наш погляд, такий підхід суперечить меті підвищення сприйнятливості підприємств до результатів наукових досліджень. Ініціація інновацій повинна йти від підприємства до науки як замовлення на проведення тих чи інших наукових досліджень. Тільки за умови такої взаємодії науки та бізнесу можлива активізація інноваційних процесів [19].

У складі етапів інноваційного процесу цілком обґрунтовано, на нашу думку, виділено дифузії, яка передбачає купівлю-продаж освоєного нововведення. Це може бути продаж прав на використання розробленої технології або прав на виробництво розробленої продукції. Цей етап є надзвичайно важливим з точки зору активізації інноваційних процесів на підприємствах, оскільки ініціація інноваційного процесу, що включає стадію наукових досліджень, є дуже ризиковою та потребує суттєвих фінансових вкладень. У той же час придбання вже розробленого нововведення дозволяє підприємству підвищити ефективність своєї діяльності за порівняно невисоких витрат і прийняттого рівня ризику [18, с. 50].

Таким чином, інноваційний процес ми вважаємо за необхідне розглядати як сукупність наступних етапів (рис. 1.1):

- фундаментальні та прикладні наукові дослідження – здобуття нових наукових знань та дослідження шляхів їх практичного застосування;
- дослідно-конструкторські та експериментальні розробки – застосування результатів прикладних досліджень для створення (або удосконалення) зразків нової техніки, матеріалу, технології;

- освоєння виробництва – проведення випробувань нової (або удосконаленої) продукції, а також конструкторську, технологічну та організаційну підготовку виробництва;
- виробництво нововведень – безпосереднє виробництво нової продукції або використання нової техніки, технології у виробничому процесі;
- дифузія інновацій – передача прав використання нової техніки, матеріалу, технології іншим суб'єктам господарювання [13].

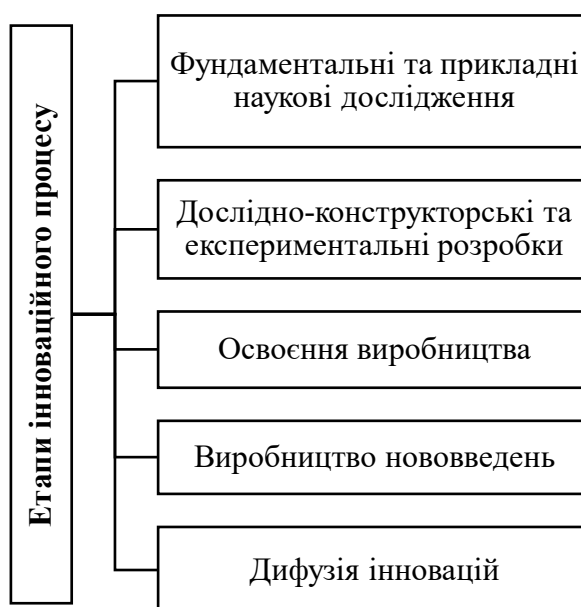

Рисунок 1.1 – Основні етапи інноваційного процесу на підприємстві

Джерело: розроблено автором на основі [13]

Зазначимо, що на практиці можливе багаторазове повторення тих самих етапів інноваційного процесу, що пов'язано з необхідністю постійного вдосконалення технології та продукції для підтримки конкурентоспроможності підприємства. Інноваційний процес не закінчується останньою стадією інноваційного циклу. Так, в умовах конкурентної боротьби підприємство змушене постійно вдосконалювати продукцію, що випускається, і оновлювати асортимент. Будь-який продукт, відповідно до концепції життєвого циклу, проходить ряд стадій від виникнення до зняття з виробництва. Для того щоб продовжити період зрілості, виробникам доводиться, наприклад, здійснювати різноманітні

псевдоінновації (наприклад, заміна упаковки товару), які дозволяють протягом певного періоду часу підтримувати необхідні обсяги збуту товару, що застаріває. Проте активні дії конкурентів та зміна споживчих переваг призводять до необхідності реалізації поліпшувальних та базисних інновацій, в результаті яких на ринку з'являється новий товар. Таким чином, можна стверджувати, що інноваційний процес безперервний і включає безліч інноваційних циклів [13].

Інноваційна діяльність підприємства – це процес, що перетворює досягнення науково-технічного прогресу в конкретні нові технології, товари, послуги, методи управління та організації виробничих процесів.

Існують три основні форми інноваційних процесів підприємства: прості внутрішні, прості міжорганізаційні та розширені міжорганізаційні. Простий внутрішній процес передбачає розробку та використання інновацій всередині самого підприємства, при цьому інновація не завжди набуває товарної форми. Простий міжорганізаційний процес полягає у відносинах купівлі-продажу нововведень, розподілі функцій виробництва та споживання.

Результати інноваційної діяльності виявляються у формі інноваційної продукції, що може мати матеріальну або нематеріальну форму (наприклад, «ноу-хау») та підлягати юридичному захисту [13].

Основною метою інноваційної діяльності підприємства є досягнення високого рівня організаційного управління, технологічного розвитку та науково-технічного розвитку виробництва. Це дозволить підприємству здобути перевагу у конкурентній боротьбі як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках. Основна мета полягає у створенні нових інноваційних ідей та рішень, які будуть впроваджені в конкретні продукти, що забезпечить конкурентні переваги.

Дослідження наукової літератури, яка розглядає аспекти інноваційної діяльності підприємства, дозволяє ідентифікувати три основні концепції її розуміння, які можна зобразити у вигляді схеми на рис. 1.2.

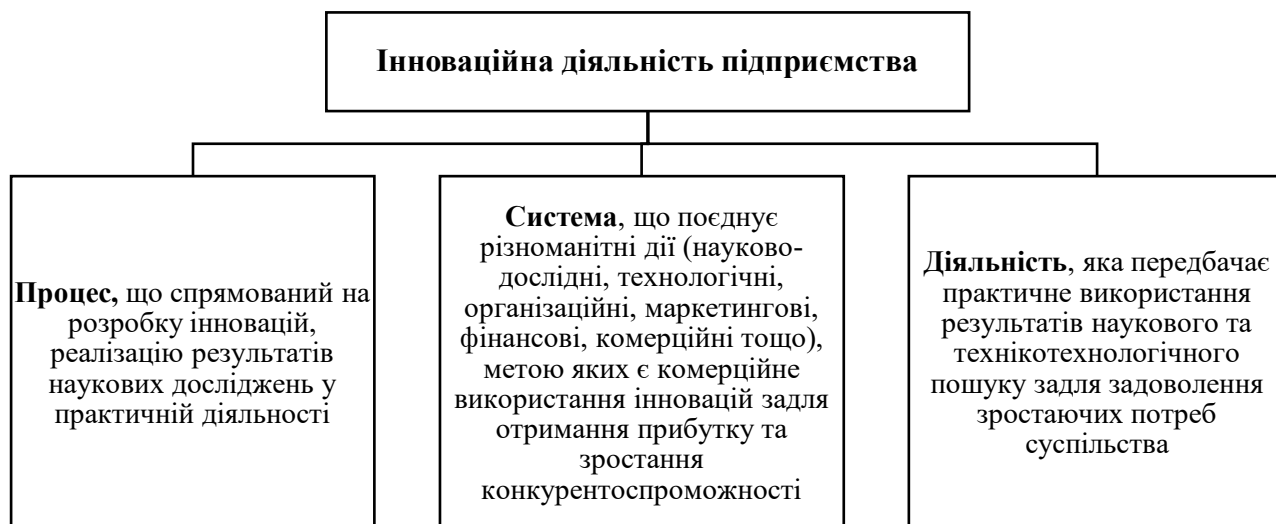

Рисунок 1.2 – Систематизація основних підходів визначення поняття «інноваційна діяльність підприємства»

Джерело: розроблено автором на основі [21]

Крім основної мети, інноваційна діяльність підприємства також може включати в себе другорядні цілі, які іноді стосуються не лише функціонування підприємства, але й його соціальної відповідальності та екологічних аспектів. Такі цілі можуть включати розробку та реалізацію соціальних інноваційних проєктів, впровадження політики екологізації та боротьбу з забрудненням навколишнього середовища, а також модернізацію матеріально-технічної та виробничої бази підприємства.

Виконання основних цілей інноваційної діяльності підприємства допоможе вирішити різноманітні завдання, серед яких пріоритетними є максимізація прибутку в довгостроковій перспективі, збільшення інноваційно-економічного потенціалу, забезпечення фінансової стійкості та економічної безпеки, розвиток корпоративної культури, збільшення ринкової вартості підприємства та його активів, а також постійна освіта та підвищення кваліфікації працівників [24].

Складність впровадження інноваційної діяльності на підприємстві пояснюється кількома факторами, які включають циклічність процесу (впровадження одного нововведення неминує породжує нові), високий рівень ризику та неможливість точно прогнозувати результати [10, с. 11].

Особливості інноваційної діяльності підприємства включають:

- 1) Неоднозначність та багатогранність можливих шляхів досягнення місії та цілей;
- 2) Немоżliвість провести точне планування, орієнтуючись лише на прогнози та очікування;
- 3) Необхідність подолати опір як в економічних відносинах, так і серед зацікавлених учасників [35].

Незважаючи на труднощі, інноваційна діяльність підприємстві призводить до певних досягнень, зокрема, до збільшення конкурентоспроможності. Це визначається ступенем прийняття інновацій, швидкістю їх модернізації та впровадження в господарську діяльність. Загалом інноваційна діяльність успішного підприємства можна розглядати як постійний рух, що передбачає розробку, впровадження та реалізацію інновацій для поліпшення його функціонування, зміцнення ринкових позицій та створення умов для подальшого розвитку [33].

Отже, роль інноваційної діяльності на сучасних підприємствах визначається її спроможністю створювати конкурентні переваги, пристосовуватися до мінливих умов середовища та збільшувати прибутковість інвестицій. Крім того, вплив інноваційної діяльності на розвиток економіки країни та суспільства в цілому є суттєвим. Це означає, що сприяти активізації та поширенню інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах вкрай важливо.

Для досягнення цієї мети, необхідно не лише впроваджувати державні програми інноваційного розвитку, розвивати інноваційну інфраструктуру та механізми комерціалізації результатів, але й розвивати систему фінансування інноваційної діяльності.

Важливо також надавати науково-методичну та консультативну підтримку вітчизняним підприємствам, щоб допомогти їм чітко визначити місію, мету та завдання інноваційної діяльності та ефективно організувати її реалізацію. Такий підхід допоможе уникнути помилок, зменшити ризики та збалансувати можливі втрати та прибутки підприємств.

1.2. Основні методи оцінки та підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства

В сучасний період інноваційний розвиток підприємства стає основною силою для збереження конкурентних позицій та сприяє суспільному прогресу. Тому важливо оцінювати ефективність впровадження інновацій шляхом дослідження їхньої активності та впливу на неї різних факторів. Інноваційна активність підприємств значно залежить від різних чинників, які можна поділити на економічні, політико-правові та організаційно-управлінські фактори.

Серед економічних чинників основним є фінансове забезпечення інноваційних проєктів. В Україні, як правило, власні кошти підприємства є основним джерелом інвестування інноваційної діяльності, хоча частка іноземних інвестицій, державної підтримки та інших джерел є незначною. Крім того, венчурне фінансування в Україні є менш поширеним, ніж в країнах з розвинутими ринковими умовами, хоча воно сприяє розвитку нових технологій та науково-технічного рівня виробництва [26].

Політико-правові чинники включають в себе відсутність ефективної законодавчої бази для регулювання інвестицій та інноваційної діяльності, складність податкової системи і значну тіньову економіку, що стримує іноземні інвестиції.

Мікросередовище підприємства визначається як важливий організаційно-управлінський фактор, що має прямий вплив на стимулювання інноваційної діяльності. Це охоплює організаційно-правову структуру підприємства, ступінь централізації управління, лідерські якості керівництва та стратегічні цілі [26].

Ці фактори можуть негативно впливати на рівень інноваційного потенціалу підприємства. Для виявлення факторів, які знижують ефективність, потрібна ретельна оцінка можливого впливу від інноваційної діяльності та розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку відповідно до оцінки показників.

Сучасні підприємства використовують комплексний підхід для оцінки ефективності своєї інноваційної діяльності, який включає різні методи: результативний, цільовий, витратний та статико-динамічний (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Комплексний підхід до визначення ефективності інноваційної діяльності

Особливості інноваційної діяльності	Складова комплексного підходу	Змістове відображення складових комплексного підходу
Варіативний розподіл отримання результату	Результативний підхід	Співвідношення наявного рівня прибутку від інноваційної діяльності до запланованого (max) рівня прибутку
Цільова спрямованість (отримання максимального прибутку)	Цільовий підхід	
Висока капіталомісткість	Витратний підхід	Співвідношення прибутку від інноваційної діяльності та витрат на здійснення інноваційної діяльності
Значна тривалість інноваційного процесу		
Дуалістичний характер отримання результатів в часі (розвиток інновації на ринку)	Статико-динамічний підхід	Співвідношення результатів та витрат інноваційної діяльності з урахуванням фактору часу

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Цей інтегрований підхід дозволяє вирішувати такі завдання: оцінка остаточного результату інноваційної діяльності (результативний підхід); визначення ступеня досягнення цілей підприємства (цільовий підхід); оцінка ефективності витрат на досягнення кінцевого результату з урахуванням складності, тривалості та динаміки інноваційної діяльності (витратний та статико-динамічний підходи). Перевагою цього підходу є його здатність відображати ієрархію кожного методу, які одночасно можуть бути важливими для оцінки ефективності інноваційної діяльності (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Умови необхідності та достатності визначення ефективності інноваційної діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [29]

На основі різних методів, що використовуються в комплексному підході, розробляється система показників для оцінки ефективності інноваційної діяльності. Дослідження з цього напрямку проводили вчені О. І. Маслак та Л. А. Квятковська, які у спільній науковій праці «Система оцінки показників інноваційного потенціалу промислового підприємства» визначили набір показників для оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. Ці показники включають:

- показники виробничої ефективності науково-технічних заходів: темп приросту ефективності виробництва конкретних видів продукції (робіт) від використання науково-технічних заходів; відносна економія собівартості продукції в результаті запровадження науково-технічних заходів;
- показники фінансової ефективності науково-технічних заходів: приріст прибутку в результаті реалізації науково-технічних заходів; приріст доданої вартості, включаючи амортизацію, в результаті реалізації науково-технічних заходів, у тому числі за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів; приріст доходу за рахунок реалізації науково-технічних заходів;
- показники інвестиційної ефективності науково-технічних заходів: кількість впроваджених науково-технічних засобів, зростання питомої ваги прогресивних технологічних процесів та нових інформаційних технологій,

підвищення коефіцієнта автоматизації та організаційного рівня виробництва і праці, кількість патентів або авторських свідоцтв, індекс цитування, підвищення конкурентоспроможності підприємства, товарів (послуг) на ринку [17].

Поняття ефективності інновацій може включати різні аспекти, такі як економічні, соціальні, науково-технічні, ресурсні та екологічні. Ефективність інновацій визначається через ряд економічних та фінансових показників. Один із поширених методів оцінки – це інтегральний підхід, що ґрунтується на розрахунку загального показника, який представляє середнє значення нормалізованих показників, що відображають різні аспекти об'єкта оцінки [17].

Сутність поняття ефективності полягає в тому, що воно визначає розмір економічного виграшу, який можна отримати за кожен одиницю ресурсів, витрачених на досягнення цілі. У якості такого економічного виграшу можна розглядати прибуток від операційної діяльності підприємства, який, якщо привести його до поточної вартості (дисконтування), стане показником чистої поточної вартості. Розрахунок цього показника виконується таким чином [16]:

$$NPV = \sum_{i=0}^n \frac{CF_i}{(1+r)^i} - \sum_{i=0}^n \frac{V_i}{(1+r)^i}, \quad (1.1)$$

де CF – виручка від продажу продукції; i – порядковий номер року; r – ставка дисконтування; V – витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю підприємства; n – кількість років.

Представимо кілька показників оцінки потенціалу інновацій підприємства, серед яких відзначимо ефективність основних засобів, використання трудових ресурсів, рентабельність, дисконтований термін окупності, а також доходність. Формули для розрахунку цих показників наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Методика розрахунку ефективності реалізації інноваційної діяльності

Назва показника	Методика розрахунку	Позначення
Ефективність використання основних засобів, $E_{OЗ}$	$E_{OЗ} = \frac{\left(\frac{NPV}{\sum_{i=0}^n \frac{B_{зал}}{(1+r)^i} \right)}{n} * 100\%$	$B_{зал}$ – залишкова вартість основних засобів, що беруть участь інноваційному процесі; NVP – чиста теперішня вартість.
Ефективність використання трудових ресурсів, E_T	$E_T = \frac{NPV}{ЧП_{сер.}}$	$ЧП_{сер.}$ – чисельність персоналу, задіяного в процесі здійснення інноваційної діяльності.
Індекс прибутковості, $I_{П}$	$I_{П} = \frac{NPV}{\sum_{i=0}^n \frac{V_i}{(1+r)^i}} * 100\%$	V – витрати підприємства на здійснення його інноваційної діяльності.
Дисконтований строк окупності, T_o	$T_o = \frac{\sum_{i=0}^n \frac{V_i}{(1+r)^i}}{(\sum_{i=0}^n \frac{CF_i}{(1+r)^i})/n}$	CF – дохід від реалізації продукції.
Внутрішня норма доходності, H_d	$H_d = r_1 + \frac{NPV_1}{NPV_1 - NPV_2} * (r_1 - r_2)$	r_1 – значення обраної ставки дисконтування, при якій чиста теперішня вартість $NVP_1 > 0$; r_2 – значення обраної ставки дисконтування, при якій чиста теперішня вартість $NVP_2 < 0$.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Першим критерієм оцінки інноваційної діяльності є ефективність використання основних засобів. Цей показник розраховується як співвідношення середнього прибутку до 1 тис. грн. вартості основних засобів, що безпосередньо використовуються в інноваційному процесі.

Наступним показником є ефективність використання трудових ресурсів, які беруть участь у втіленні інноваційних проектів. У цьому випадку коефіцієнт розраховується як середній прибуток від інноваційної діяльності на одного працівника.

Показник рентабельності визначається як співвідношення прибутку, отриманого за 1 грн. витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю підприємства.

Дисконтований термін окупності описує часовий інтервал, за який інноваційні витрати підприємства відбудуться [27].

Останнім показником у складі інтегрального індексу є внутрішня норма доходності, яка відповідає ставці дисконтування, за якої економічний ефект від реалізації інновації стає рівним нулю [15].

Головним недоліком цієї методики є те, що всі показники не мають однієї одиниці виміру і потребують додаткового нормування. Після цього на основі нормованих показників обчислюється інтегральний індекс, який є середнім арифметичним зазначених вище показників, тобто сумою поточних ефектів за розрахунковий період, поділений на їх кількість. Розрахунок інтегрального показника виконується таким чином [4]:

$$K_E \frac{K(E_{03}) + K(E_m) + K(I_n) + K(T_0) + K(H_d)}{5}, \quad (1.2)$$

де K_E – значення інтегрального показника; $K(E_{03})$, $K(E_t)$, $K(I_p)$, $K(T_0)$, $K(H_d)$ – нормовані показники ефективності.

Чим ближче значення цього показника до 1, тим вища ефективність інновацій даного підприємства. Проте, розрахований інтегральний коефіцієнт є лише приблизним показником, який визначається з певною ймовірністю. З іншого боку, оцінку інноваційної діяльності підприємства рекомендується здійснювати, використовуючи показники виробничої, фінансової та інвестиційної ефективності [22, с. 72].

Виробнича ефективність інновацій базується на темпах зростання виробництва певного виду продукції за використання інноваційних технологій і на економії собівартості продукції, що виникає внаслідок впровадження науково-технічних заходів.

Зі свого боку, показники фінансової ефективності відображають зростання прибутку під час реалізації інноваційних заходів, збільшення доданої вартості та амортизації, а також зростання доходу від реалізації науково-технічних заходів.

Показники ефективності інвестицій у науково-технічні заходи відображають зростання оборотних коштів та обсяг капіталовкладень у

інноваційні проекти. Отже, прийняття рішення щодо впровадження інновацій у діяльність підприємства повинно базуватися на аналізі показника, що враховує всі аспекти економічної ефективності окремої інновації – інтегрального показника. Цей коефіцієнт узагальнює вплив різних нормованих показників, і без докладного їх дослідження оцінка ефективності інноваційної діяльності не може бути повною. До таких факторів відносяться: ефективне використання основних засобів, трудових ресурсів, показник прибутковості, норма дохідності та термін окупності [22].

Такий аналіз дозволяє визначити фактори, які обмежують підвищення результативності кожної окремої інновації. При оцінці економічної ефективності інноваційної діяльності важливо не тільки визначити очікуваний рівень відповідних показників, а й встановити ймовірність їх досягнення.

У наукових дослідженнях Ю. В. Сотнікової був розроблений метод, що поєднує статичний і динамічний підходи, відомий як метод коригування чистого приведенного доходу. Цей метод ґрунтується на визначенні переваг одного з альтернативних проектів шляхом оцінки його абсолютної ефективності та ефективності з урахуванням часового фактора. Однак недолік полягає в тому, що термін окупності визначається лише з урахуванням повернення кредиту [11, с. 12].

Сьогодні значущим аспектом в оцінці ефективності інноваційної діяльності є аналіз соціальних вигод для підприємства або індивіда. Соціальні результати інноваційних продуктів, які оцінюються з економічної точки зору, представляють собою як соціальні, так і економічні аспекти, оскільки вони задовольняють економічні і соціальні потреби суспільства [26].

На практиці економічна оцінка соціальних вигод пов'язана з аналізом параметрів навколишнього середовища. Існують два підходи до оцінки соціальних результатів: визначення збитків від забруднення навколишнього середовища та порівняння витрат, пов'язаних з реалізацією інноваційного проекту, який забруднює довкілля, з тим, який не впливає на нього.

Отже, підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства можна класифікувати на традиційні та альтернативні, при цьому вони поділяються на різні змістові групи. Кожен з цих методів має свої переваги і недоліки. Вони всі оцінюють інноваційну діяльність з точки зору таких аспектів, як ефективність інвестицій, рівень прибутковості, задоволення потреб споживачів і т. д. Проте використання будь-якого з цих методів в повному обсязі є складним через відсутність комплексних показників і невідповідність вимогам.

Підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства вимагає ретельного розгляду та впровадження різноманітних стратегій. Розробка чіткої стратегії інноваційного розвитку є важливою для спрямування зусиль та ресурсів у відповідному напрямку. Це може включати в себе визначення цілей, стратегічних пріоритетів та шляхів досягнення успіху. Важливим є також забезпечення достатнього фінансування для проведення досліджень та розробок, впровадження нових технологій та інноваційних проектів. Крім того, в підвищенні ефективності інноваційної діяльності підприємства важливу роль грає партнерство з іншими компаніями, постійні вдосконалення та нововведення, зосередження уваги на потребах клієнтів. Підприємству слід мати команду висококваліфікованих фахівців, які мають необхідні знання та навички для успішної реалізації інноваційних ідей. Співпраця з університетами, дослідницькими установами та іншими підприємствами також може стати важливим елементом успіху, сприяючи обміну знаннями та ресурсами.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Епіцентр К»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Епіцентр К» було засноване у 2003 році. До групи компаній «Епіцентр» входять торгові мережі «Епіцентр» та «Нова лінія», «Інтерспорт-Україна», агрохолдинг «Епіцентр-Агро», завод з виробництва керамічної плитки «Епіцентр Керамік Корпорейшн», «Осмолода». Компанія має багатоканальну екосистему, яка об'єднує деревообробні центри та логістичні потужності. Цей успішний і міцний бізнес був заснований Олександром і Галиною Герегами, які побудували «Епіцентр К» на міцному фундаменті сімейних і національних цінностей. Історія компанії почалася з невеликого магазину керамічної плитки площею 25 квадратних метрів на вулиці Петра Запорожця в Києві. Бізнес швидко зростав, і в 1997 році народилася ідея побудувати перший в країні будівельний гіпермаркет. Моделлю для «Епіцентру» стала мережа «Кастрама» у Франції, з досвідом якої Олександр Герега ознайомився під час візиту до Польщі, і 6 грудня 2003 року перший в Україні будівельний гіпермаркет «Епіцентр» відкрився на вулиці Братиславській, 11 у Києві. Компанія була першою такого роду в Україні [20].

Він пропонував клієнтам широкий асортимент якісної продукції, доступні ціни та високий рівень обслуговування. Всі магазини пропонують широкий асортимент товарів у п'яти основних напрямках: дім, інтер'єр, будівельні матеріали, ремонт та сад.

Найбільший ТЦ компанії працює на вулиці Полярній 20 Д в Києві (105 000 кв. м), найменший – у Шепетівці Хмельницької області (3500 кв. м). Стратегія розвитку компанії з самого початку передбачала відкриття магазинів поряд з великими гіпермаркетами, такими як Metro чи Ашан. Це дозволяло розраховувати

на синергію торгових об'єктів, коли відвідувачі продуктових магазинів могли також відвідати господарський торговельний центр і навпаки. Спочатку магазини Епіцентр працювали в традиційному для будівельних гіпермаркетів форматі DIY (від англ. Do It Yourself – зроби сам), проте з розширенням асортименту рітейлер поступово вийшов за межі формату ставши мережею торгових центрів, де покупець отримує весь асортимент непродовольчих товарів та зручні сервіси [20].

Щоб наблизити свої товари та послуги до жителів віддалених міст та селищ України, «Епіцентр» розробив та успішно реалізовує стратегію будівництва торговельних центрів оптимального формату – площею 4-6 тис. кв. м, що відкриваються у районних центрах і містах обласного підпорядкування. Кожне нове будівництво та відкриття «Епіцентру» у великих та малих містах України стає позитивним поштовхом для розвитку громад, які за рахунок відрахувань отримують ресурс на розвиток територій. За 18 років існування мережа торговельних центрів «Епіцентр» пройшла якісну трансформацію від будівельних до будівельно-господарських гіпермаркетів та перетворилася на потужну мережу торговельних центрів. Організаційно-правовий вид діяльності та форма власності: товариство з обмеженою відповідальністю [20].

Сьогодні мережа супермаркетів широко розгалужена і налічує 75 магазинів по всій Україні, в тому числі 10 магазинів у «Новій Лінії». Його загальна площа становить 1,5 мільйона квадратних метрів. Запас є початковим етапом планування, необхідним для забезпечення потреб компанії в товарних ресурсах, і важливою частиною його елементів у початковому періоді планування – аналіз товарних ресурсів і пропозицій компанії, виконання контрактів, однорідності продукції, оцінка загальної ефективності використання ресурсів.

У гіпермаркетах «Епіцентр К» представлено товари як вітчизняного, так і іноземного виробництва. Товар поставляється у гіпермаркети як власним виробництвом, так і за допомогою співпраці з понад 1000 постачальниками продукції. Гіпермаркети «Епіцентр К» розраховані на всі категорії клієнтів і можуть задовільнити навіть найвишуканіше смаки покупців. Прогресивний

менеджмент організації сприяє розвитку персоналу, кар'єрному росту й росту матеріального благополуччя всіх співробітників компанії.

Служба маркетингу компанії «Епіцентр» – це та ланка в управлінні підприємством, яка спільно з виробничою, фінансовою, збутовою, технологічною, кадровою та іншими видами діяльності утворює єдиний інтегрований процес, спрямований на задоволення запитів ринку й отримання на цій основі прибутку.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Епіцентр К» здійснює свою діяльність, керуючись Статутом, Конституцією України, господарчим кодексом України, та іншими нормативними документами, може від свого імені набувати і здійснювати майнові і особисті немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем в суді [20].

ТОВ «ЕПІЦЕНТР» у більшій мірі позиціонує себе як магазин будівельних матеріалів, тому їхніми основними споживачами є люди різних вікових категорій та матеріальних, оскільки у магазині кожен споживач знайде товар під свої фінансові можливості. І не дивлячись на те, що цей бренд позиціонує себе, як будівельний, в них є великий вибір товарів та відділів із абсолютно різним асортиментом. В ТЦ мережі представлено понад 350 тис. найменувань товарів від більш ніж 3,5 тис. постачальників. Закупівельний відділ компанії «Епіцентр» проводить роботу з організації гуртових закупівель товарів від постачальників для забезпечення потреб усієї мережі компанії. Для цього він використовує дані товарних, а також інших відділів про потребу і рух товарів у розрізі окремих груп (підгруп) товарів, належних до асортименту компанії [20].

Організаційна структура ТОВ «ЕПІЦЕНТР К» будується за територіально-функціональним принципом, поєднуючи в єдину структуру головний управлінсько-організаційний (центральный офіс, штаб-квартиру), регіональні центри і мережу суб'єктів роздрібного продажу (магазинів).

Компанія «Епіцентр К» є переможцем міжнародного конкурсу «Вибір року» в Україні – 2006 р., 2007 р., 2008 р., 2009 р. в номінації «Мережа року гіпермаркетів будівельних матеріалів», лауреатом національної щорічної премії «Український Торговельний Олімп» 2012 року в номінації «Національна мережа

гіпермаркетів будівельних матеріалів», а також призером Всенародного конкурсу-рейтингу «Бренд року 2013». Компанія «ЕПІЦЕНТР» займає перше місце у рейтингу «ТОП 200 роботодавців України» і третю сходинку у рейтингу «Топ-200» серед усіх підприємств та компаній України незалежно від форми власності. Крім того, вона входить у 20 найбільших платників податків країни [20].

Мережа «Епіцентр К» стала лідером на ринку завдяки своєму клієнтоорієнтованому обслуговуванню, широкому вибору товарів і послуг, а також завдяки високій кваліфікації працівників. Кожен маркет має 10 відділів, які спеціалізуються на певному асортименті товарів та послуг. У кожному відділі представлено більше 10-ти асортиментних груп, а загалом в кожному маркеті є понад 40000 одиниць товару. Управління на підприємстві організоване за ієрархічною структурою, де всі працівники підпорядковуються директору гіпермаркету [20]. Загалом, відзначимо, що особливості діяльності ТОВ «Епіцентр К» включають такі аспекти:

1. Широкий асортимент товарів: компанія пропонує великий вибір будівельних матеріалів, інструментів, сантехніки, меблів, побутової техніки, товарів для саду та господарства, електротоварів та багато іншого;
2. Великі роздрібні магазини: ТОВ «Епіцентр К» має велику мережу роздрібних магазинів у різних містах України. Ці магазини часто є супермаркетами будівельних матеріалів, де клієнти можуть знайти все необхідне для будівництва та облаштування свого будинку;
3. Конкурентні ціни: компанія пропонує конкурентні ціни на свою продукцію, що дозволяє залучити багато клієнтів. Крім того, «Епіцентр К» регулярно проводить акції та знижки, що робить їх товари ще більш доступними;
4. Висока якість товарів: компанія працює з надійними постачальниками та гарантує високу якість своїх товарів. Вони продають відомі бренди та власні торгові марки, які відповідають вимогам якості та безпеки;
5. Додаткові послуги. ТОВ «Епіцентр К» надає різноманітні додаткові послуги своїм клієнтам, такі як доставка товарів, монтаж та ремонт, консультації фахівців тощо;

6. Корпоративна відповідальність. Компанія активно займається благодійністю та спонсоруванням соціальних проектів. Вони підтримують розвиток спорту, освіти, культури та охорони здоров'я.

В цілому, ТОВ «Епіцентр К» є одним з найбільших та найуспішніших роздрібних торговельних підприємств в Україні, завдяки своїй широкій пропозиції товарів, конкурентним цінам та високій якості обслуговування.

Аналіз майнового стану та фінансових результатів підприємства дозволяє виявити сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, а також визначити потенційні можливості для покращення його фінансового стану. Він також допомагає прийняти обґрунтовані рішення щодо фінансового управління та стратегії розвитку підприємства.

Для більш детального уявлення про успішність діяльності підприємства на ринку розрахуємо основні показники діяльності ТОВ «Епіцентр К».

В табл. 2.1 наведена динаміка загальних економічних показників діяльності ТОВ «Епіцентр К» протягом 3-х років (2020-2022 рр.).

Таблиця 2.1 – Загальні економічні показники діяльності ТОВ «Епіцентр К»

Показники	Од. виміру	Роки			2021 рік у % до	
		2020	2021	2022	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
Середньорічний обсяг активів	тис. грн	44525391	54025430	62354998	40,0	15,4
Середньооблікова чисельність працівників	тис. грн	39137	38738	38112	-2,6	-1,6
Дебіторська заборгованість	тис. грн	6041970	5785365	6975279	15,4	20,6
Кредиторська заборгованість	тис. грн	16290054	21170516	24357689	49,5	15,1
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, послуг)	тис. грн	50382425	57255563	57627523	14,4	0,6
Собівартість продукції (товарів, послуг)	тис. грн	35593670	40331196	38754000	8,9	-3,9
Прибуток від реалізації продукції (товарів, послуг)	тис. грн	14788755	16924367	18873523	27,6	11,5
Операційний прибуток	тис. грн	5084784	4899532	6438553	26,6	31,4
Чистий прибуток	тис. грн	3171204	4168166	3605300	13,7	-13,5
Обсяг продажів на одного працюючого	тис. грн	1287,34	1478,02	1512,06	17,5	2,3
Витрати на 1 грн реалізованої продукції	грн	0,64	0,62	0,66	2,1	5,7
Основні засоби (залишкова вартість)	тис. грн	15231712	20342025	23476546	54,1	15,4

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7
Фондовіддача	-	3,31	2,81	2,45	-0,26	-12,79
Фондомісткість	-	0,30	0,36	0,41	0,35	14,66
Рентабельність продукції (робіт, послуг)	%	8,91	10,33	9,3	0,39	-1,03
Рентабельність продажів	%	6,29	7,28	6,26	-0,04	-1,02

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналізуючи фінансово-господарську діяльність підприємства, можна зробити висновок, що його фінансовий стан є стійким, підприємство є прибутковим, а більшість показників підприємства зростають. У 2022 р. середньорічний обсяг активів підприємства збільшився порівняно з попередніми роками, що свідчить про покращення його майнового стану, незважаючи на повномасштабну війну в Україні. Проте, середньооблікова чисельність працівників переважно знижувалась, що свідчить про зниження операційних можливостей підприємства.

Чистий прибуток підприємства знизився в 2022 р. порівняно з 2021 р. Незважаючи на це, інші види прибутку підприємства зросли. Обсяг продажів на одного працюючого також збільшився, що свідчить про підвищену продуктивність діяльності підприємства.

Дебіторська заборгованість підприємства значно нижча, ніж кредиторська заборгованість, що свідчить про недостатню платіжну дисципліну ТОВ «Епіцентр К». Однак, чистий дохід від реалізації товарів переважно зростає, що свідчить про збільшення попиту на товари підприємства. Фондовіддача підприємства за останні роки дещо знижується, що свідчить про зниження ефективності використання його основних фондів.

Таким чином, ТОВ «Епіцентр К» є одним із лідерів серед підприємств торгівельної галузі України. Підприємство, незважаючи на повномасштабну війну, досить успішно здійснює свою діяльність, продовжує займати лідерські позиції. Підприємство активно нарощує вартість основних засобів, а чистий прибуток залишається на високому рівні незважаючи на труднощі у здійсненні діяльності.

2.2. Аналіз фінансової діяльності ТОВ «Епіцентр К»

Аналіз фінансової діяльності вкрай важливий для будь-якого підприємства. Він дозволяє здійснити оцінку фінансового стану компанії. Це включає в себе здатність організації сплачувати свої зобов'язання вчасно та повністю. Аналіз фінансової діяльності допомагає виявити, чи є достатньо грошових коштів для покриття поточних витрат та зобов'язань, таких як кредити або зарплати.

На рис. 2.1 наведена динаміка основних засобів ТОВ «Епіцентр К» протягом останніх 3-х років.

Рисунок 2.1 – Динаміка вартості основних засобів та зносу ТОВ «Епіцентр К»,
тис. грн

Джерело: складено автором

Можна побачити, що вартість основних засобів ТОВ «Епіцентр К» за розглянуті роки збільшилась, а також протягом розглянутих років збільшився знос основних засобів підприємства.

Коефіцієнт зносу основних засобів в 2022 р. становив 0,31, що свідчить про те, що підприємство використовує досить нове обладнання, і оновлює активно матеріально-технічну базу.

ТОВ «Епіцентр К» утримує на прийнятному рівні свої фінансові показники попри пандемію COVID-19 та війну, рентабельність підприємства перебуває на достатньому рівні, а також спостерігається стабільний рівень фінансової стійкості.

В табл. 2.2 наведені обсяги і структура активів у розрізі розділів балансу ТОВ «Епіцентр К».

Таблиця 2.2 – Обсяги і структура активів у розрізі розділів балансу ТОВ «Епіцентр К»

Розділ балансу	31.12.2021 р.		31.12.2022 р.		Зміна обсягу	
	обсяг, тис. грн	частка, %	обсяг, тис. грн	частка, %	абсолютна, тис. грн	відносна, %
Необоротні активи	28051126	51,9	32353628	51,9	4302502	15,3
Оборотні активи	25974304	48,1	29784347	47,8	3810043	14,7
Необоротні активи та групи вибуття	0	0,0	217023	0,3	217023	-
Всього активів	54025430	100,0	62354998	100	8329568	15,4

Джерело: розраховано автором

Можна побачити, що оборотні активи займають дещо меншу частку активів підприємства (47,8%) в 2022 р., ніж необоротні активи. Загалом, структура майна підприємства майже не змінилася за рік, лише додалися необоротні активи та групи вибуття. В табл. 2.3 наведена динаміка окремих показників майнового стану ТОВ «Епіцентр К».

Таблиця 2.3 – Динаміка окремих показників майнового стану ТОВ «Епіцентр К»

Показники	Значення на:			Темп змін 2022 до 2020, %
	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	
1. Частка статутного фонду у власному капіталі	0,0089	0,007156105	0,006157799	-30,8
2. Обсяг чистих активів, тис. грн	17846696	22164292	25757581	44,3
3. Обсяг постійного капіталу, тис. грн	219332880	24664324	27543267	-87,4
4. Обсяг власних оборотних коштів, тис. грн	192439	-170485	-1449715	-853,3

Джерело: розраховано автором

Варто відмітити, що частка статутного фонду у власному капіталі підприємства поступово зменшується. Це свідчить про те, що нерозподілений прибуток та резервний капітал зростають. Чисті активи та постійний капітал також збільшуються поступово, відповідно до темпів розвитку підприємства. Проте, в 2021-2022 рр. підприємство не має достатньо оборотних коштів, що означає, що воно не може продовжувати свою діяльність без необхідності залучення додаткових короткострокових позик.

Після проведеного аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Епіцентр-К» у період з 2020 по 2022 рр. можна зробити висновок, що це підприємство розвивається та має позитивні тенденції. Можна стверджувати, що воно є привабливим для подальшого інвестування та розширення, проте, існують і негативні аспекти в діяльності підприємства, які були викликані ускладненням господарської діяльності внаслідок війни.

Особливості фінансового стану ТОВ «Епіцентр К» можна описати наступними характеристиками:

1. Великий обсяг активів. ТОВ «Епіцентр К» є одним з найбільших роздрібних мереж будівельних матеріалів і товарів для дому в Україні. Компанія має значний обсяг активів, включаючи власні магазини, склади, транспортні засоби та інші ресурси;
2. Високий рівень обороту активів. ТОВ «Епіцентр К» відомий своєю високою ефективністю в управлінні активами. Компанія має велику кількість магазинів, які активно працюють і забезпечують постійний оборот товарів;
3. Стабільність фінансових показників. Було визначено, що ТОВ «Епіцентр К» має стабільні фінансові показники, компанія має стійкий прибуток і достатній рівень рентабельності;
4. Високий рівень ліквідності. ТОВ «Епіцентр К» забезпечує високий рівень ліквідності, оскільки наявний власний оборотний капітал у великому обсязі, що дозволяє компанії швидко виконувати свої фінансові зобов'язання;
5. Інвестиційна активність. ТОВ «Епіцентр К» активно інвестує в розвиток своєї мережі гіпермаркетів, вдосконалення технологій та впровадження

нових продуктів. Компанія постійно розширює свою присутність на ринку та впроваджує інноваційні рішення;

6. Висока капіталізація. ТОВ «Епіцентр К» є однією з найбільш капіталізованих компаній в Україні. Великий обсяг власного капіталу та стабільний розвиток дозволяють компанії займати лідируючі позиції на ринку;

7. Висока платоспроможність. ТОВ «Епіцентр К» має високий рівень платоспроможності, що дозволяє компанії вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед постачальниками та партнерами.

Враховуючи ці особливості, можна сказати, що фінансовий стан ТОВ «Епіцентр К» є стабільним і успішним, що сприяє подальшому розвитку компанії та її лідерству на ринку.

Також наведемо динаміку показників оцінки ліквідності, ділової активності, платоспроможності та рентабельності підприємства на кінець року (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників оцінки ліквідності, ділової активності, платоспроможності та рентабельності ТОВ «Епіцентр К»

Показники	Норматив	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р. (+,-)
		2020	2021	2022	
1	2	3	4	5	6
1.Коефіцієнт загальної ліквідності	>1-2	1,01	0,99	0,95	-0,06
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6	0,29	0,27	0,27	-0,02
3.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,03	0,02	0,02	-0,01
4.Чистий оборотний капітал, тис. грн	>0	192439	-170485	-1449715	-1642154
5. Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	1,01	1,06	0,92	-0,09
6. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	збільшення	2,12	2,20	1,93	-0,19
7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	30,64	32,64	28,21	-2,43
8. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення	17,44	18,73	15,32	-2,12
9. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів	<1	1,38	1,44	1,42	0,04

Закінчення таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6
10. Коефіцієнт автономії	>0,5	0,44	0,41	0,41	-0,03
11. Коефіцієнт маневреності власних коштів	>0,2	0,01	-0,01	-0,06	-0,07
12. Коефіцієнт рентабельності активів	>0	6,19	7,72	5,78	-0,41
13. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0	14,86	18,81	14,00	-0,86
14. Коефіцієнт рентабельності діяльності	>0	6,29	7,28	6,26	-0,03

Джерело: розраховано автором

Можна побачити, що більшість показників погіршилися в 2022 р. порівняно з 2020 р. Чистий оборотний капітал підприємства в 2021-2022 рр. був від'ємним, що свідчить про перевищення короткострокових боргів над оборотними активами. Це ставить під загрозу можливість компанії повертати вчасно борги. Ліквідність ТОВ «Епіцентр К» є досить низькою, що підтверджує наведену тезу. Погіршення показників діяльності підприємства відбулося в 2022 р., оскільки підприємство не достатньо адаптувало власну діяльність до умов війни. Власний капітал становить 41% від суми пасивів, що свідчить про його відносну нестачу. Перевищення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості над коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості свідчить про те, що підприємство дуже активно залучає кредиторську заборгованість на відміну від дебіторської, що ставить під загрозу його платіжну дисципліну. Отже, ТОВ «Епіцентр К» невеликою мірою погіршило власну фінансову стійкість внаслідок початку повномасштабної війни, проте все ще рентабельність залишається на достатньому рівні як для торгівельного підприємства. Підприємство має значну суму короткострокових боргів, які недостатньо покриваються оборотними активами, а також ліквідними грошовими коштами, які на кінець 2022 р. були в нестачі. У ТОВ «Епіцентр К» спостерігається нестача за показниками абсолютної ліквідності та швидкої ліквідності, що ставить під загрозу швидку виплату власних зобов'язань. Проте, незважаючи на початок повномасштабної війни, ТОВ «Епіцентр К» демонструє стабільність фінансових показників, і не має загроз

щодо збитковості власної діяльності.

2.3. Оцінка ефективності інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К»

Інноваційна діяльність ТОВ «Епіцентр К» полягає в постійному пошуку нових ідей, технологій та рішень для покращення своїх продуктів, послуг і бізнес-процесів. Наведемо деякі аспекти інноваційної діяльності цієї компанії:

1. Розвиток нових продуктів. ТОВ «Епіцентр К» активно займається створенням і впровадженням нових товарів і послуг на ринку. Цей процес включає в себе розробку нових моделей товарів, запровадження нових технологій виробництва або розширення асортименту;

2. Вдосконалення існуючих продуктів. Компанія постійно працює над вдосконаленням якості своїх продуктів і послуг. Це включає в себе впровадження нових технологій або дизайну для покращення привабливості та конкурентоспроможності товарів;

3. Оптимізація бізнес-процесів. «Епіцентр К» впроваджує нові методи управління та технології для підвищення ефективності своєї діяльності. Це включає в себе впровадження автоматизованих систем, оптимізацію логістичних процесів та впровадження нових методів маркетингу та продажу;

4. Дослідження і розвиток. Компанія вкладає значні зусилля у проведення наукових досліджень та розробку нових технологій. Це дозволяє ТОВ «Епіцентр К» залишатися на передових позиціях у своїй галузі та впроваджувати інновації, які допомагають вирішувати сучасні проблеми та задовольняти потреби клієнтів;

5. Співпраця з інноваційними компаніями і стартапами. ТОВ «Епіцентр К» співпрацює з іншими компаніями, які розробляють інноваційні продукти та послуги. Це дозволяє компанії швидше впроваджувати нові ідеї та технології та підтримує її лідерство на ринку.

Варто також відзначити, що інноваційна діяльність ТОВ «Епіцентр К» є ключовим елементом її стратегії розвитку, сприяє підвищенню конкурентоспроможності та забезпечує успішне функціонування компанії в умовах бізнес-середовища, що швидко змінюється.

На рис. 2.2 наведена динаміка суми витрат, що здійснюються підприємством на інноваційні проекти.

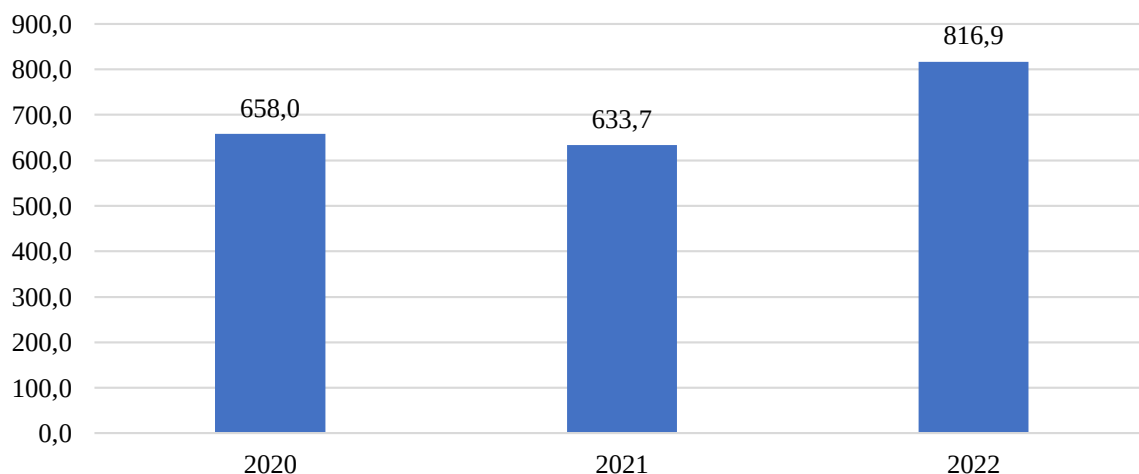

Рисунок 2.2 – Динаміка сум витрат, що здійснюються ТОВ «Епіцентр К» на інноваційні проекти протягом 2020-2022 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Можна побачити, що сума витрат на інноваційні проекти в 2022 р. зросла, що було викликано намаганням адаптуватися до більш складних умов господарювання в умовах війни. Якщо порівнювати суми витрат на інноваційні проекти ТОВ «Епіцентр К» з сумою всіх операційних витрат, то виходить, що в 2022 р. підприємство здійснило 4,9% витрат на інноваційні проекти від суми операційних витрат (рис. 2.3).

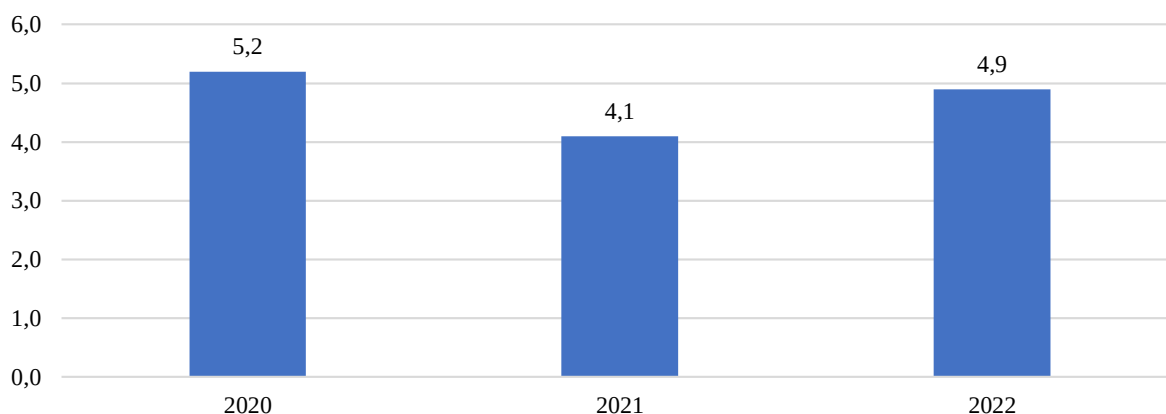

Рисунок 2.3 – Динаміка відсотку витрат, що здійснюються ТОВ «Епіцентр К» на інноваційні проєкти протягом 2020-2022 рр., % до підсумку

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Можна побачити, що в 2022 р. підприємство здійснило у відсотковому вираженні менший розмір витрат, ніж в 2020 р., на інноваційні проєкти. Проте, даний показник не був нижчим, ніж 4,1%, якого підприємство досягло в 2021 р.

У 2022 р. в оновленому львівському Епіцентрі з'явиться хаб доставки та drive арена – відкритий майданчик із будівельними матеріалами. Це, за своєю суттю, окрема торгова територія площею 11 100 кв. м, на яку можна заїхати безпосередньо автомобілем і завантажити потрібний товар, не залишаючи авто на паркінгу. Подібний формат торгівлі у вигляді drive-in-арени розповсюджений у Німеччині. В Україні в мережі Епіцентр – це перший досвід будівництва подібного майданчика. Крім того, з'являться нові торгові території під відкритим небом: з будівельними матеріалами та вуличними рослинами. Загальна кількість відділів у цьому ТЦ збільшена майже до 30-ти [20]. Багато відділів працюють в інноваційному форматі shop-in-shop (магазин у магазині) із сучасною та зручною для покупців представленістю товарів. Найбільші серед shop-in-shop у львівському ТЦ: Центр меблів – 2800 кв. м, Галерея ДЕКО – 2700 кв. м, Intersport – 1800 кв. м, Е.РІС (товари для дітей) – 1400 кв. м, ЦЕ ТЕ (Центр техніки) – 1100 кв. м [20].

Також в оновленому форматі працює Центр видачі онлайн-замовлень epicentrk.ua з адресною системою зберігання, автоматизацію всіх процесів,

комфортною зоною очікування з дитячим куточком, а також онлайн-вітринами, за допомогою яких можна знайти необхідний товар, порівняти різні моделі, переглянути відгуки та замовити товар, якого немає в магазині. Вже більш ніж півроку онлайн-бізнес «Епіцентр» тестує використання нейромереж на своїй онлайн-платформі. Зокрема на роботів покладена генерація товарного контенту: вони перевіряють помилки, описують товар, а також оптимізують статті для пошукових систем. Як зазначають в компанії, якість згенерованого контенту додатково перевіряє редактор. Втім, робота нейромереж дозволяє значно зменшити час для пошуку ідей та фактів, а також автоматизувати рутинні задачі [3].

За словами діджитал-маркетинг директора «Епіцентру» Андрія Труша, компанія планує використання штучного інтелекту для подальшої автоматизації та роботизації багатьох процесів в онлайні. «Нашим клієнтам потрібна швидкість, влучність та якість комунікацій. У швидкозмінному середовищі неможливо це зробити без штучного інтелекту», – говорить він [3]. За словами А. Труша, компанія готова максимально масштабувати цей досвід, експериментувати з підходами та сферами застосування, та планує приділяти велику увагу використанню штучного для аналізу й аналітики. Таким чином, ТОВ «Епіцентр К» активно впроваджує новітні технології для спрощення операційної діяльності, одна з таких інновацій – використання штучного інтелекту [3].

Варто також зазначити, що «Епіцентр» активно розвиває зелені технології, встановлюючи сонячні панелі на дахах своїх торгових центрів, збільшуючи кількість локацій для зарядки електромобілів під брендом E1 та розглядає можливість будівництва наземних сонячних електростанцій [6].

Екологічні ініціативи Епіцентру направлені також на забезпечення мобільності населення. Проєкт мережі зарядних станцій для електромобілів під брендом E1 від компанії Епіцентр з'являться у всіх регіонах країни.

На сьогодні вони вже діють на парковках 10 власних ТЦ у Києві, Житомирі, Рівному, Тернополі, Чернівцях, Полтаві, Умані, Львові та Одесі. Цьогоріч Епіцентр планує відкрити ще 30 нових локацій [6]. На рис. 2.4 наведена

структура інноваційних напрямків, в які здійснювало інвестиції ТОВ «Епіцентр К» протягом 2022 р.

Рисунок 2.4 – Структура напрямків інноваційних проєктів, в які інвестувало кошти ТОВ «Епіцентр К» протягом 2022 р., % від загальних інвестицій в інноваційні проєкти

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Отже, найбільше коштів ТОВ «Епіцентр К» спрямовує на розвиток власних торгових марок та послуг для спрощення власної діяльності, серед яких – автоматизація процесу доставки, перехід до сегменту онлайн-торгівлі, що викликано вимогами часу, також підприємство активно здійснює інвестиційні витрати на встановлення кас самообслуговування, на заходи, спрямовані на забезпечення екологічної стійкості. За останні роки підприємство активно концентрується на впровадженні роботи штучного інтелекту у власній діяльності, що дозволяє краще формувати маркетингову політику, формуючи відповідні задачі та допомагаючи їх реалізувати автоматично.

Також нами було здійснено розрахунки показників ефективності окремих проєктів, які реалізувало ТОВ «Епіцентр К», і за якими можна визначити приблизні прибутки від реалізації. В табл. Б.1 наведені розрахунки за даними проєктами (див. Додаток Б).

Можна побачити, що за останні роки підприємство реалізувало такі інноваційні проєкти, які мали найвищу ефективність: автоматизований логістичний центр, встановлення систем генерації електроенергії з

відновлювальних джерел, організація виробництва будівельних матеріалів із продуктів переробки, відкриття магазинів формату «shop in shop», впровадження інноваційної цифрової технології AgDNA. За цими проєктами підприємство отримало позитивний чистий грошовий потік, а ще за двома проєктами поки не настав період окупності, оскільки для їхньої окупності потрібно, щоб пройшло більше часу від моменту впровадження, з огляду на динаміку вхідних грошових потоків. Серед таких проєктів можна виділити встановлення кас самообслуговування та впровадження штучного інтелекту в маркетинговій діяльності.

Один з головних показників оцінки ефективності здійснення інвестицій в інновації – це внутрішня норма дохідності. Чим вона вища – тим більш ефективним є інноваційний проєкт, що реалізується підприємством. На рис. 2.5 наведена динаміка значень даного показника станом на 2022 р. за наведеними нами проєктами.

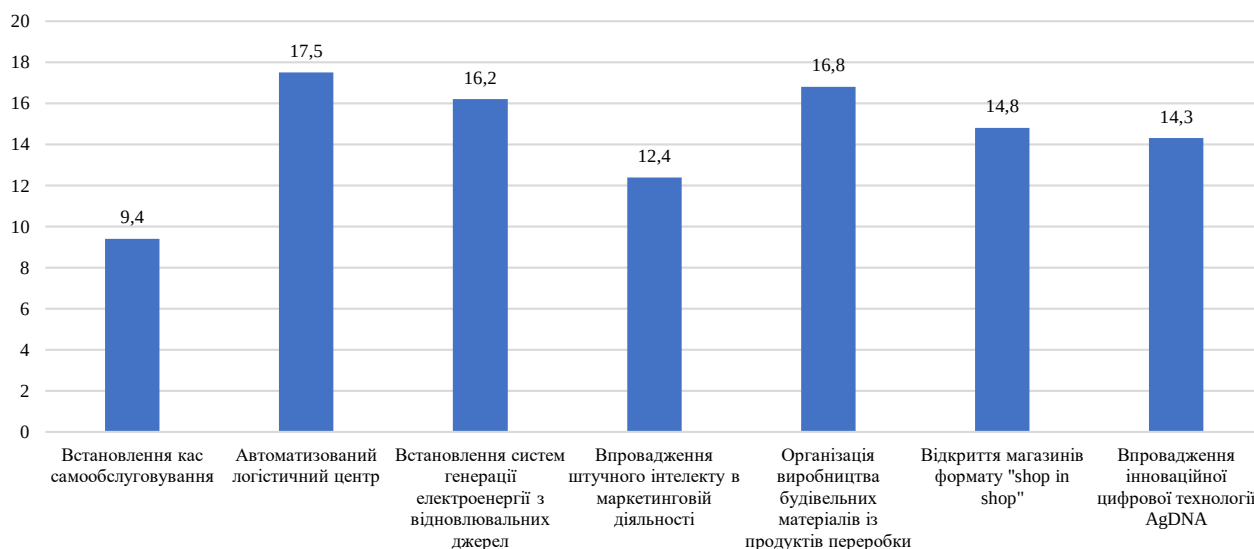

Рисунок 2.5 – Значення показника IRR за реалізованими інноваційними проєктами ТОВ «Епіцентр К» станом на 2022 р., %

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Таким чином, найбільш ефективною є реалізація проєкту автоматизованого логістичного центру, що дозволило підприємству отримати найбільший додатковий грошовий потік відносно інших проєктів. Найменш

ефективним проектом на кінець 2022 р. є впровадження кас самообслуговування, оскільки період окупності даного проекту є більшим, ніж 3 роки, внаслідок того, що лише в 2019 р. підприємство почало впроваджувати цей проект.

Для оцінки ефективності інноваційних проектів, що здійснює ТОВ «Епіцентр К», наведемо розраховані показники в табл. 2.5. Для розрахунків було взято значення ставок дисконтування за кожен рік та середній термін використання основних засобів (8 років).

Таблиця 2.5 – Динаміка значень показників ефективності інноваційних проектів, що здійснює ТОВ «Епіцентр К», протягом 2020-2022 рр.

Назва показника	2020	2021	2022	Відхилення (2022-2020), +/-
Чисельність персоналу, задіяного в процесі здійснення інноваційної діяльності	543	578	547	4,0
Дисконтована залишкова вартість основних засобів, що беруть участь в інноваційному процесі	2144790	2354770	2419400	274610
Дисконтовані витрати підприємства на здійснення його інноваційної діяльності	1227740	1643770	1454710	226970
Ставка дисконтування	11,2	10,3	16,2	5,0
NPV від реалізації інноваційних проектів	219304	208756	233083	13779,2
Ефективність використання основних засобів	1,63	1,88	1,73	0,1
Ефективність використання трудових ресурсів	403,87	361,17	426,11	22,2
Індекс прибутковості	1,62	1,84	1,56	-0,1
Дисконтований строк окупності, років	4,12	4,66	5,81	1,7
Внутрішня норма дохідності, %	17,4	16,3	16,7	-0,7

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Отже, ефективність використання основних засобів підприємством зросло порівняно з 2020 р., і є вище ніж 1, що свідчить про перевищення чистих дисконтованих доходів від інвестицій в інноваційні проекти над витратами на ці проекти. Ефективність використання трудових ресурсів в 2022 р. також зросла порівняно з 2020 р., оскільки показник NPV на 1 працівника, зайнятого в реалізації інноваційних проектів, зріс. Проте, вищі показники були в 2021 р. Індекс прибутковості інноваційних проектів ТОВ «Епіцентр К» був найнижчим у 2022 р. порівняно з іншими роками, що свідчить про те, що підприємство не отримало високих прибутків від інноваційно-інвестиційної діяльності. Строк окупності хоч і нижчий, ніж в 2020 р., проте нижчий, ніж в 2021 р. Проте,

показник внутрішньої норми дохідності свідчить про те, що інноваційні проєкти є привабливими для реалізації в ТОВ «Епіцентр К», оскільки це значення перевищує ставку дисконтування (16,2%).

Отже, нами визначено, що інноваційна діяльність ТОВ «Епіцентр К» включає реалізацію багатьох проєктів, зокрема: використання штучного інтелекту в маркетингу та операційних процесах, реалізацію переходу на каси самообслуговування дедалі більшої кількості гіпермаркетів, проєкти, спрямовані на використання альтернативної та зеленої енергетики. Крім того, більшість показників ефективності інноваційних проєктів, що реалізуються ТОВ «Епіцентр К», свідчать про правильний напрямок інновацій, що впроваджує в свою діяльність підприємство, а значить, слід рухатися в тому ж напрямку та докладати зусиль до реалізації додаткових проєктів у визначених сферах.

Найбільш ефективними станом на 2022 р. є інноваційні проєкти у сфері логістики, організації виробництва будівельних матеріалів із продуктів переробки, встановлення систем генерації електроенергії з відновлювальних джерел, що приносить найбільше чистих грошових потоків ТОВ «Епіцентр К».

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»

3.1. Бізнес-пропозиції щодо удосконалення інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К»

Оскільки ТОВ «Епіцентр К» почало впроваджувати інноваційні проекти, спрямовані на застосування зеленої енергетики, нами рекомендується впровадити бізнес-проект, спрямований на додаткове енергозбереження ТОВ «Епіцентр К» по всій мережі гіпермаркетів України.

Енергозберігаючі технології є важливим напрямом підвищення ефективності виробничої діяльності та забезпечення сталого розвитку. Вони передбачають впровадження технічних рішень, обладнання та практик, спрямованих на зменшення споживання енергії та підвищення енергоефективності [34].

Основні тенденції в сфері енергозбереження включають: оптимізація систем опалення, вентиляції та кондиціонування (HVAC); модернізація освітлювальних систем (використання LED-технологій, автоматизованих систем керування освітленням); впровадження енергоефективних двигунів та приводів; оптимізація енергоємних процесів; використання альтернативних джерел енергії (сонячні панелі, теплові насоси тощо); автоматизація та оптимізація виробничих процесів; навчання та підвищення кваліфікації персоналу в сфері енергозбереження [34].

Проект впровадження енергозберігаючих технологій у торгових приміщеннях ТОВ «Епіцентр К» спрямований на вирішення проблеми високої енергоємності операційних процесів компанії. Основна мета проекту полягає у зниженні енергоспоживання та витрат на енергоресурси, що дозволить підвищити ефективність діяльності та конкурентоспроможність підприємства, використовуючи наведені вище технології.

На нашу думку, в мережі «Епіцентр» для реалізації слід закупити таке обладнання для підвищення ефективності енергозбереження, і тим самим – збільшити ефективність реалізації інноваційних проєктів:

1. Котел опалювальний водневий в кількості 4 штуки на кожний гіпермаркет (вартістю 5 млн грн на кожен гіпермаркет);
2. Налаштування автоматизованої системи керування освітленням, його яскравістю та вимкненням на базі технології Internet of Things (середня вартість – 6 млн грн на кожний гіпермаркет);
3. Встановлення у всіх гіпермаркетах мережі додаткових сонячних панелей для виробництва електроенергії (середня вартість – 9 млн грн на кожний гіпермаркет);
4. Побудова енергоефективного складу та встановлення дегідратора HENDI, припливно-витяжної установки з рекуперацією Вентс ДВУТ 300 ГБ ЕС А17 (середня вартість побудови та закупівлі – 10 млн грн на кожний гіпермаркет);
5. Закупівля теплоізолюючих плит Super Isol з силікату кальцію, що дозволить краще зберігати за рахунок зниження витрат на опалення в зимній період, досягти кращої вентиляції та провітрювання приміщення складу готової продукції підприємства, яка вибаглива до умов зберігання (середня вартість – 5 млн грн на кожний гіпермаркет).

Цю бізнес-пропозицію можна визначити як інвестиційний проєкт, спрямований на модернізацію інфраструктури підприємства шляхом впровадження сучасних енергозберігаючих технологій та обладнання.

За класифікацією, цей проєкт можна віднести до:

1. За типом проєкту: інноваційний, технологічний, інвестиційний;
2. За метою: підвищення ефективності, зниження витрат, екологічний;
3. За галуззю: торгівельна діяльність, складські приміщення;
4. За масштабом: великий проєкт;
5. За тривалістю: середньостроковий (від 2 до 5 років).

Загальна концепція проєкту базується на комплексному підході до модернізації торгівельної інфраструктури підприємства шляхом впровадження

сучасних енергозберігаючих технологій та обладнання. Ключові аспекти проєкту включають: оптимізацію систем опалення, вентиляції та кондиціонування (HVAC); модернізація освітлювальних систем; впровадження енергоефективних двигунів та приводів; використання альтернативних джерел енергії (сонячні панелі, теплові насоси); автоматизація та оптимізація виробничих процесів; навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

Очікувані результати проєкту: зниження споживання енергії на 25-30%; скорочення витрат на енергоресурси на 20-25%; підвищення продуктивності на 10-15%; зменшення викидів CO₂ та підвищення екологічності підприємства; посилення конкурентних переваг компанії за рахунок зниження собівартості; поліпшення іміджу та репутації компанії як соціально відповідального підприємства. Проєкт впровадження енергозберігаючих технологій складатиметься з кількох етапів, які включатимуть детальне обстеження та аудит існуючих процесів, розробку технічних рішень, закупівлю обладнання, монтаж та налагодження систем, навчання персоналу та запуск оновлених систем.

Реалізація проєкту передбачає кілька етапів: підготовчий, проєктування та планування, впровадження, запуск та моніторинг, а також завершення проєкту.

Таблиця 3.1 – Основні етапи проєкту впровадження енергозберезувальних технологій в діяльності ТОВ «Епіцентр К»

Етап	Опис
1. Підготовчий етап	- Формування команди проєкту; - Детальний аудит енергоспоживання; - Визначення пріоритетних напрямків модернізації.
2. Проєктування та планування	- Розробка технічних рішень; - Вибір та закупівля обладнання; - Планування робіт з монтажу та налагодження.
3. Впровадження	- Монтаж та налагодження обладнання; - Інтеграція систем у торгові та складські приміщення; - Навчання персоналу.
4. Запуск та моніторинг	- Тестування та запуск оновлених систем; - Моніторинг показників енергоефективності; - Аналіз та коригування (за потреби).
5. Завершення проєкту	- Підведення підсумків; - Оцінка досягнутих результатів; - Планування подальших заходів з енергозбереження.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Реалізація проєкту вимагатиме залучення значних інвестицій, проте очікується, що зниження витрат на енергоресурси та підвищення ефективності діяльності забезпечать швидку окупність інвестицій та стійкий економічний ефект у довгостроковій перспективі. Розрахуємо у таблиці 3.2 витрати на реалізацію, виходячи з усієї кількості супермаркетів в Україні – 64.

Таблиця 3.2 – Орієнтовний бюджет проєкту

Стаття витрат	Сума, млн. грн.
Обладнання та матеріали	50*64=3200
Монтажні та налагоджувальні роботи	12*64=768
Навчання персоналу	12
Консалтингові послуги	14
Непередбачені витрати (10%)	2*64=128
Загальний бюджет	4122

Джерело: розраховано автором на основі власних досліджень

Таким чином, інвестиційні витрати підприємства в плановому році додатково складуть близько 4,122 млрд грн, що є суттєвою сумою для підприємства. Оскільки підприємство не володіє всією сумою ліквідних коштів в такому обсязі, а може виділити для реалізації цього проєкту лише 622 млн грн, що наявні на поточних рахунках в банках, слід залучити додаткове фінансування у вигляді банківських кредитів на суму 3,5 млрд грн. Оскільки фінансовий стан ТОВ «Епіцентр К» є позитивним, то відсоткова ставка не буде дуже високою, а буде відповідати середній для юридичних осіб в Україні – 14,5% річних. Відповідно, за перший рік підприємство сплатить відсотки за кредит в сумі 507,5 млн грн. Оскільки ставка передбачається невисокою, а проєкт є довготерміновим та спрямований на купівлю технологій та матеріалів для реалізації інновацій, то варіант з лізингом не є доречним.

Дослідимо також можливості впровадження енергозберігаючих технологій для підприємства з метою оптимізації своєї діяльності та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Наведемо очікувані переваги від реалізації даного проєкту (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Очікувані переваги від реалізації проекту

Економічні вигоди	Екологічні вигоди	Інші переваги
- Зниження витрат на енергоресурси	- Зменшення викидів CO ₂	- Поліпшення іміджу та репутації компанії
- Підвищення продуктивності	- Зниження навантаження на навколишнє середовище	- Підвищення мотивації та залученості персоналу
- Зниження собівартості проданих товарів	- Раціональне використання ресурсів	- Посилення конкурентних позицій
- Зростання прибутковості	- Відповідність принципам сталого розвитку	- Доступ до «зелених» фінансових інструментів

Джерело: складено автором

Таким чином, проєкт впровадження енергозберігаючих технологій для ТОВ «Епіцентр К» є комплексним та амбітним, проте цілком реалістичним та економічно обґрунтованим.

Його успішна реалізація матиме значний позитивний вплив на діяльність компанії, забезпечуючи зниження витрат, підвищення ефективності та екологічності діяльності, а також посилення конкурентоспроможності серед торговельних підприємств України.

3.2. Розрахунок економічної ефективності впроваджених заходів на підприємстві

Для оцінки ефективності проєкту впровадження енергозберігаючих технологій на ТОВ «Епіцентр К» необхідно визначити відповідні показники ефективності. Ці показники дозволять кількісно виміряти досягнуті результати та переваги проєкту, а також забезпечити контроль за його успішною реалізацією.

До ключових показників ефективності проєкту можна віднести:

- зниження споживання енергії. Одним з головних цілей проєкту є зниження споживання енергії на виробництві. Планується досягти скорочення споживання енергії на 25-30% завдяки впровадженню енергоефективного обладнання та оптимізації операційних процесів;

- економія витрат на енергоресурси. Зниження споживання енергії безпосередньо призведе до економії витрат на енергоресурси. Відповідно до проектних розрахунків, очікується скорочення витрат на енергоресурси на 20-25%;
- підвищення продуктивності. Модернізація обладнання та оптимізація операційних процесів повинні забезпечити підвищення продуктивності на 10-15%;
- зменшення викидів CO₂. Завдяки зниженню споживання енергії та використанню більш екологічних технологій, проект сприятиме зменшенню викидів CO₂ у атмосферу. Очікуване скорочення викидів CO₂ становитиме близько 15-20%;
- збільшення прибутку. Зниження собівартості за рахунок зниження загальновиробничих витрат та підвищення продуктивності призведуть до збільшення прибутку компанії. Очікується зростання прибутку на 10-15%.

Також варто розрахувати такі показники для формування розуміння про результативність заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності підприємства:

1. Термін окупності інвестицій. Цей показник визначає період часу, необхідний для повернення інвестицій, вкладених у проект. Розрахунки показують, що термін окупності інвестицій за подібними проектами становитиме близько 4-5 років;

2. Чиста приведена вартість (NPV). NPV є показником, який визначає різницю між сумою грошових надходжень від проекту та сумою інвестицій з урахуванням вартості грошей у часі. Для успішного проекту NPV повинна бути додатною;

3. Внутрішня норма рентабельності (IRR). IRR – це ставка дисконтування, за якої NPV проекту дорівнює нулю. Цей показник порівнюється з необхідною нормою рентабельності інвестицій. Якщо IRR перевищує необхідну норму рентабельності, проект вважається прибутковим.

Таблиця 3.4 – Показники ефективності проєктних пропозицій

Показник	Поточне значення	Цільове значення після реалізації проєкту	Відхилення
Споживання енергії	100%	70-75%	-25-30%
Витрати на енергоресурси	100%	75-80%	-20-25%
Продуктивність операційної діяльності	100%	110-115%	+10-15%
Викиди CO2	100%	80-85%	-15-20%
Собівартість власновиробленої продукції (власних торгових марок)	100%	92-95%	-5-8%
Прибуток	100%	110-115%	+10-15%

Джерело: розраховано автором

Загальний обсяг інвестицій у проєкт становить 4122000 тис. грн. Очікувані річні грошові надходження від реалізації проєкту (економія витрат та збільшення прибутку) становитимуть суму, яка наведена в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Очікувані річні грошові надходження та витрати від реалізації інноваційного проєкту з енергозбереження в ТОВ «Епіцентр К», тис. грн

Показник	2022 р.	Плановий рік	Відхилення (Плановий рік-2022 р.), %
Чистий дохід від реалізації	57627523	57627523	0,0
Собівартість реалізації	38754000	35653680	-8,0
Витрати на енергоресурси	2163843	1622882	-25,0
Інші витрати	13905085	13905085	0,0
Інші доходи	1637637	1637637	0,0
Фінансові витрати	398212	905712	127,4
Прибуток до оподаткування	4044020	7177801	77,5
Чистий прибуток	3605300	5885797	63,3

Джерело: розраховано автором

Таким чином, запропонований інноваційний проєкт з удосконалення енергоспоживання в ТОВ «Епіцентр К» дасть змогу підприємству підвищити чистий прибуток приблизно на 63,3%, а зростання прибутку складе в абсолютних числах 2,28 млрд грн, що позитивно характеризує проєкт, і дозволить менш ніж за

2 роки розрахуватися за банківським кредитом, який буде взятий на реалізацію проєкту.

Також розрахуємо чисту приведену вартість даного проєкту на 5 років. Ставка дисконтування, яка відображає вартість грошей у часі та ризику проєкту в Україні, становить 15%.

Розрахуємо NPV проєкту:

$$NPV = -4,122 + \frac{(2,28 - 1,75)}{(1 + 0,15)^1} + \frac{(2,28 - 1,75)}{(1 + 0,15)^2} + \frac{2,28}{(1 + 0,15)^3} + \frac{2,28}{(1 + 0,15)^4} + \frac{2,28}{(1 + 0,15)^5} = 0,67 \text{ млрд грн.} \quad (3.1)$$

Таким чином, за умови реалізації проєкту в перспективі 5 років, чиста приведена вартість проєкту складе близько 670 млн грн, що свідчить про ефективність запропонованого проєкту. Крім того, суму кредиту (3,5 млрд грн) підприємство зможе виплатити протягом 2-х років, і на 3-й рік дисконтований вхідний потік планується отримати в більших обсягах, ніж в перші 2 роки.

За допомогою розрахунків в Microsoft Excel було визначено, що чиста приведена вартість даного проєкту складе 16,8%, що свідчить про його доцільність впровадження, оскільки значення IRR перевищує ставку дисконтування.

Термін окупності інвестицій можна розрахувати, порівнюючи продисконтовані накопичені грошові надходження, поділені на кількість років реалізації проєкту, з обсягом інвестицій. Тому, термін окупності інвестицій в даний інноваційний проєкт дорівнюватиме:

$$PP = \frac{\frac{Investment}{NPV + Investment}}{n} = \frac{\frac{4122000}{670000 + 4122000}}{5} = 4,3 \text{ роки} \quad (3.2)$$

Таким чином, термін окупності інвестицій становитиме дещо більше, ніж 4 роки, що є прийнятним для такого великого за вартістю проєкту. З огляду на проведені дослідження та розрахунки, наведемо в табл. 3.6 основні показники ефективності запропонованого нами проєкту.

Таблиця 3.6 – Фінансові показники ефективності інноваційного проєкту з енергозбереження в ТОВ «Епіцентр К»

Показник	Значення
Загальний обсяг інвестицій	4,122 млрд грн
Термін окупності інвестицій	4,3 роки
Чиста приведена вартість (NPV)	670 млн грн
Внутрішня норма рентабельності (IRR)	16,8%

Джерело: розраховано автором

Загальний обсяг інвестицій у проєкт становить 4,122 млн грн, з терміном окупності 4,3 років. Чиста присутня вартість (NPV) оцінюється у сумі 670 млн грн, що свідчить про позитивний вклад проєкту у фінансовий результат. Крім того, внутрішня норма рентабельності (IRR) становить 16,8%, що підтверджує доцільність і ефективність реалізації інноваційного проєкту з енергозберігаючими технологіями. Враховуючи ці показники, можна зробити висновок про перспективність і рентабельність інвестування у цей інноваційний проєкт.

Коефіцієнти рентабельності ТОВ «Епіцентр К» до та після реалізації запропонованого інноваційного проєкту в порівнянні наведені на рис. 3.1.

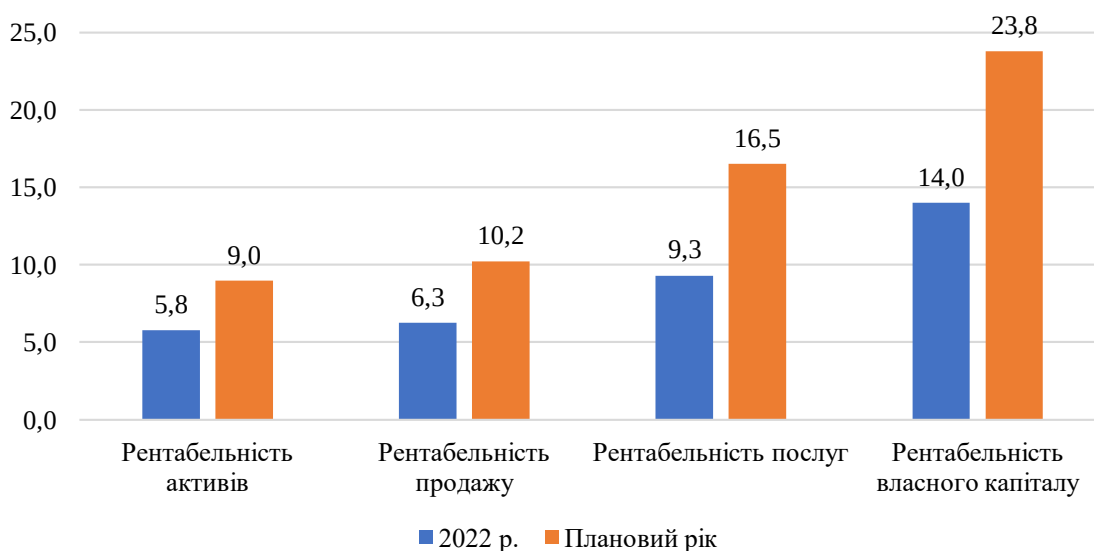

Рисунок 3.1 – Порівняння коефіцієнтів рентабельності ТОВ «Епіцентр К» до та після впровадження інноваційного проєкту з підвищення енергоефективності підприємства, %

Джерело: розраховано автором

Таким чином, коефіцієнти рентабельності підприємства після реалізації запропонованого заходу з підвищення енергоефективності підприємства та зниження енергетичних суттєво підвищуються: коефіцієнт рентабельності активів зросте з 5,8% до 9%, коефіцієнт рентабельності продажу – з 6,3% до 10,2%, коефіцієнт рентабельності послуг – з 9,3% до 16,5%, коефіцієнт рентабельності власного капіталу – з 14% до 23,8%.

Також слід розглянути негативний сценарій, за якого ТОВ «Епіцентр К» буде мати вдвічі меншу вигоду від впровадження запропонованого проєкту, та за якого ставка дисконтування буде не 15%, а 20% (підвищення інфляційних ризиків). Основні показники реалізації проєкту наведені в табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Очікувані річні грошові надходження та витрати від реалізації інноваційного проєкту з енергозбереження в ТОВ «Епіцентр К» за песимістичним сценарієм, тис. грн

Показник	2022 р.	Плановий рік	Відхилення (Плановий рік-2022 р.), %
Чистий дохід від реалізації	57627523	57627523	0
Собівартість реалізації	38754000	37203840	-4
Витрати на енергоресурси	2163843	1893363	-12,5
Інші витрати	13905085	13905085	0
Інші доходи	1637637	1637637	0
Фінансові витрати	398212	905712	127,4
Прибуток до оподаткування	4044020	5357160	32,5
Чистий прибуток	3605300	4392872	21,8

Джерело: розраховано автором

Як можна побачити, при зниженні ефективності даного проєкту вдвічі за показниками ефективності, чистий прибуток має зрости приблизно на 21,8%, порівняно зі значенням темпу приросту 63,3% за реалістичним сценарієм. Також

розрахуємо значення NPV, IRR та термін окупності даного проєкту за песимістичним сценарієм.

Розрахуємо NPV проєкту за песимістичним сценарієм:

$$NPV = -4,122 + \frac{(0,788 - 1,75)}{(1 + 0,2)^1} + \frac{(0,788 - 1,75)}{(1 + 0,2)^2} + \frac{0,788}{(1 + 0,2)^3} + \dots + \frac{0,788}{(1 + 0,2)^9}$$

$$= 0,27 \text{ млрд грн.} \quad (3.3)$$

Таким чином, за умови реалізації проєкту в перспективі 9 років, чиста приведена вартість проєкту складе близько 270 млн грн, що свідчить про ефективність запропонованого проєкту, але протягом набагато більшого періоду, аніж за реалістичним сценарієм. IRR при цьому складає 20,6% в перспективі реалізації 9 років.

Термін окупності інвестицій в даний інноваційний проєкт за песимістичним сценарієм дорівнюватиме:

$$PP = \frac{\frac{Investment}{NPV + Investment}}{n} = \frac{\frac{4122000}{270000 + 4122000}}{9} = 8,44 \text{ років.} \quad (3.4)$$

Таким чином, термін окупності інвестицій становитиме майже 8 роки, що є прийнятним для такого великого за вартістю проєкту, навіть за умови реалізації проєкту за песимістичним сценарієм.

Отже, з огляду на показники ефективності, запропонований проєкт, який полягає у встановленні котлів водневих в кількості 4 штуки на кожний гіпермаркет, налаштуванні автоматизованої системи керування освітленням, його яскравістю та вимкненням на базі технології Internet of Things, встановленні у всіх гіпермаркетах мережі додаткових сонячних панелей для виробництва електроенергії, побудові енергоефективного складу та встановленні дегідратори HENDI, припливно-витяжної установки з рекуперацією Вентс ДВУТ 300 ГБ ЕС А17, закупівлі теплоізолюючих плит Super Isol з силікату кальцію, буде

ефективним та забезпечить покращення фінансового стану ТОВ «Епіцентр К», зниження енергетичних витрат, підвищить екологічність діяльності підприємства. Крім того, за песимістичним сценарієм даний проєкт буде також ефективним для реалізації, проте за більший проміжок часу буде досягнута окупність проєкту.

ВИСНОВКИ

Таким чином, провівши дослідження, можемо зробити такі висновки. Інноваційна діяльність підприємства – це сукупність процесів, стратегій і дій, спрямованих на розробку, впровадження та вдосконалення нових ідей, продуктів, технологій або методів у виробництво чи управління з метою підвищення ефективності, конкурентоспроможності та прибутковості підприємства. Це включає в себе такі елементи, як дослідження та розробка, внутрішні та зовнішні інновації, стратегії управління змінами, партнерства з науково-дослідними установами та іншими підприємствами, а також культуру інноваційної діяльності всередині підприємства.

Роль інноваційної діяльності на сучасних підприємствах визначається її здатністю створювати конкурентні переваги, адаптуватися до змін у середовищі та збільшувати прибутковість інвестицій. Крім того, вплив інноваційної діяльності на розвиток економіки країни та суспільства в цілому є значущим. Це означає, що сприяти активізації та поширенню інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах дуже важливо. Для досягнення цієї мети необхідно не лише впроваджувати державні програми інноваційного розвитку, розвивати інноваційну інфраструктуру та механізми комерціалізації результатів, але й розвивати систему фінансування інноваційної діяльності.

Підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства можна класифікувати на традиційні та альтернативні, при цьому вони поділяються на різні змістові групи. Кожен з цих методів має свої переваги і недоліки. Вони всі оцінюють інноваційну діяльність з точки зору таких аспектів, як ефективність інвестицій, рівень прибутковості, задоволення потреб споживачів і т. д. Проте використання будь-якого з цих методів в повному обсязі є складним через відсутність комплексних показників і невідповідність вимогам.

Для підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства важливу роль відіграють партнерства з іншими компаніями, постійні

вдосконалення та впровадження нововведень, а також увага до потреб клієнтів. Команда висококваліфікованих фахівців, що володіють необхідними знаннями та навичками для успішної реалізації інноваційних ідей, є ключовою. Співпраця з університетами, науково-дослідними установами та іншими підприємствами також може стати важливим елементом успіху, сприяючи обміну знаннями та ресурсами.

ТОВ «Епіцентр К» продовжує займати провідну позицію на ринку України з продажу товарів широкого вжитку та будівельних матеріалів. Ця мережа гіпермаркетів приваблює клієнтів різного віку та рівня достатку, оскільки в ньому представлений широкий асортимент товарів, які відповідають різним фінансовим можливостям. Навіть не зважаючи на те, що компанія акцентує увагу на будівельних матеріалах, вона також пропонує широкий вибір інших товарів і має різні відділи з різним асортиментом.

Навіть під час пандемії COVID-19 та повномасштабної війни, ТОВ «Епіцентр К» змогло утримати свої фінансові показники на достатньому рівні. Рентабельність підприємства залишається на достатньому рівні, а також спостерігається стійкість фінансового стану компанії. Аналізуючи діяльність ТОВ «Епіцентр К», можна відзначити позитивні показники щодо прибутковості, збільшення обсягів продажів та фінансової автономії підприємства.

Підприємство має значну суму короткострокових боргів, які недостатньо покриваються оборотними активами, а також ліквідними грошовими коштами, які на кінець 2022 р. були в нестачі. У ТОВ «Епіцентр К» спостерігається нестача за показниками абсолютної ліквідності та швидкої ліквідності, що ставить під загрозу швидку виплату власних зобов'язань. Проте, незважаючи на початок повномасштабної війни, ТОВ «Епіцентр К» демонструє стабільність фінансових показників, і не має загроз щодо збитковості власної діяльності.

Інноваційна діяльність ТОВ «Епіцентр К» включає реалізацію багатьох проєктів, зокрема: використання штучного інтелекту в маркетингу та операційних процесах, реалізацію переходу на каси самообслуговування дедалі більшої кількості гіпермаркетів, проєкти, спрямовані на використання альтернативної та

зеленої енергетики. Крім того, більшість показників ефективності інноваційних проєктів, що реалізуються ТОВ «Епіцентр К», свідчать про правильний напрямок інновацій, що впроваджує в свою діяльність підприємство, а значить, слід рухатися в тому ж напрямку та докладати зусиль до реалізації додаткових проєктів у визначених сферах.

Для посилення інноваційної діяльності ТОВ «Епіцентр К» пропонується впровадити інноваційний проєкт, який буде спрямований на посилення енергоефективності, а саме – на реалізацію таких напрямків: оптимізація систем опалення, вентиляції та кондиціонування (HVAC); модернізація освітлювальних систем (використання LED-технологій, автоматизованих систем керування освітленням); впровадження енергоефективних двигунів та приводів; оптимізація енергоємних процесів; використання альтернативних джерел енергії (сонячні панелі, теплові насоси тощо).

Запропонований проєкт полягає у встановленні котлів водневих в кількості 4 штуки на кожний гіпермаркет, налаштуванні автоматизованої системи керування освітленням, його яскравістю та вимкненням на базі технології Internet of Things, встановленні у всіх гіпермаркетах мережі додаткових сонячних панелей для виробництва електроенергії, побудові енергоефективного складу та встановленні дегідратору HENDI, припливно-витяжної установки з рекуперацією Вентс ДВУТ 300 ГБ ЕС А17, закупівлі теплоізолюючих плит Super Isol з силікату кальцію, що забезпечить зниження енергетичних витрат, підвищить екологічність діяльності підприємства.

Інвестиційні витрати підприємства в плановому році додатково складуть близько 4,1 млрд грн, що є суттєвою сумою для підприємства. З огляду на наявність ресурсів у підприємства, слід залучити додаткове фінансування у вигляді банківських кредитів на суму 3,5 млрд грн. Оскільки фінансовий стан ТОВ «Епіцентр К» є позитивним, то відсоткова ставка буде відповдати середній для юридичних осіб в Україні – 14,5% річних. Відповідно, за перший рік підприємство сплатить відсотки за кредит в сумі 507,5 млн грн.

Було визначено, що термін окупності інвестицій в даний проєкт складе 4,3 років. Чиста присутня вартість (NPV) оцінюється у сумі 670 млн грн, що свідчить про позитивний вклад проєкту у фінансовий результат. Крім того, внутрішня норма рентабельності (IRR) становить 16,8%, що підтверджує доцільність і ефективність реалізації інноваційного проєкту з енергозберігаючими технологіями. Враховуючи ці показники, можна зробити висновок про перспективність і рентабельність інвестування у цей інноваційний проєкт. Всі показники рентабельності зростуть щонайменше в півтора рази. З огляду на показники ефективності, запропонований проєкт буде ефективним та забезпечить покращення фінансового стану ТОВ «Епіцентр К», зниження енергетичних витрат, підвищить екологічність діяльності підприємства.

Крім того, за песимістичним сценарієм даний проєкт буде також ефективним для реалізації, проте за більший проміжок часу буде досягнута окупність проєкту (більш ніж 8 років).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицька Г. Л. До визначення поняття «інноваційний потенціал». Економіка: теорія та практика. 2019. № 2. С. 45-48.
2. Грицай О. І. Економічна сутність терміну «інноваційний процес». Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. 2010. № 3. С. 126–136.
3. Епіцентр почав використовувати штучний інтелект в онлайн-бізнесі. RAU. URL: <https://rau.ua/novyni/novini-partneriv/epicentr-ai/> (дата звернення: 15.04.2024).
4. Євтушенко С. В. Шляхи вдосконалення оцінки ефективності інновацій на підприємстві. Вчені записки Університету «Крок». 2016. №18. С. 56–65.
5. Єгупов Ю., Шміголь М. Цілі та форми планування інноваційної діяльності підприємства. Економіка та суспільство. 2024. № 61. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3743> (дата звернення: 19.04.2024).
6. Інвестор №1: Епіцентр направляє мільярди на енергоефективність. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/30/712958/> (дата звернення: 18.04.2024).
7. Ковтуненко К. В. Інноваційний процес та інноваційна діяльність як рушійна сила формування інтелектуального капіталу промислового підприємства. Економіка. Управління. Інновації. 2013. № 1(9). URL: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2013_1/pdf/13kkvkpp.pdf (дата звернення: 15.04.2024).
8. Колодязна І. В., Борблик К. Е. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України. Економіка і суспільство. 2021. Випуск 9. С. 448-453.

9. Краус Н. М. Інноваційний процес як основа формування механізму інноваційної інфраструктури: інституціональний аспект. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2013. № 4. С. 15–20.

10. Крилов Д. Інноваційна діяльність підприємства: місія, завдання та особливості організації. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 1 (33). С. 7-14.

11. Курмаєв П. Ю., Матрос О. М. Аналіз інноваційної діяльності підприємств та її обліково-аналітичне забезпечення. Економіка. Фінанси. Право. 2015. № 10. С. 21–24.

12. Лисак В. Ю., Олійник О. С. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства: методичні підходи. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. Економіка та управління підприємствами. 2017. Випуск 1 (06). С. 51-55.

13. Литвин З. Б. Аналіз взаємозв'язку інвестиційної та інноваційної діяльності підприємства. Кримський економічний вісник. 2014. № 6 (13). С. 95–99.

14. Лихолет С. І. Сучасні підходи оцінки ефективності економічного стимулювання інноваційної діяльності промислових підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 1. С. 9–14.

15. Лощіна Л. В. Комплексна оцінка інноваційного потенціалу підприємства: теоретикометодичні підходи. Вісник НУ «Львівська політехніка». Львів, 2015. Вип 382. С. 16-21.

16. Майстренко Н. В., Сердюк Б. М. Основи оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства. Вісник Національного технічного університету України «КПІ». 2016. № 6. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/735a7717-3a71-4d5a-abda-2044bd0448b9/content> (дата звернення: 15.04.2024).

17. Маслак О. І., Квятковська Л. А. Система оцінки показників інноваційного потенціалу промислового підприємства. Електронне наукове

фахове видання «Ефективна економіка». 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=298> (дата звернення: 15.04.2024).

18. Наконечна О. Формування та реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії стійкого розвитку підприємства. Економіка та держава. 2015. № 4. С. 48–51.

19. Овчаренко Т. С. Світовий досвід організації та управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2002. № 16. С. 93-96.

20. Офіційний веб-сайт ТОВ «Епіцентр К». URL: <https://epicentrk.ua/> (дата звернення: 15.04.2024).

21. Полозова Т. В., Кривцун Д. Ю. Інноваційна діяльність підприємства та економічна сутність інноваційного процесу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 12. С. 108-113.

22. Россоха В. В. Методика оцінювання потенціалу інновацій. Актуальні проблеми економіки. 2005. № 5. С. 68-75.

23. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2005. 662 с.

24. Точиліна Ю. Ю., Сакевич Л. С. Організаційно-економічний механізм інвестування інноваційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства. Причорноморські економічні студії: науковий журнал. 2020. Вип. 51. С. 233-238.

25. Тридід О. М. Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості. Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. № 1 (37). С. 53-59.

26. Федоренко В. Г. Інноваційні процеси в змішаній економіці: монографія у 2-х т. За ред. В. Г. Федоренка, Н. П. Денисенко. Київ: Пік ДСЗУ, 2008. Т.1. 194 с.

27. Харів П. С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. Тернопіль: «Економічна думка», 2013. 326 с.
28. Харів П. С., Микитюк П. П. Аналіз стану інноваційного розвитку промислових підприємств та шляхи його стимулювання. Економічний аналіз. 2014. Т. 16 (2). С. 187–195.
29. Чорна М. В., Глухова С. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств. Харків: ХДУХТ, 2012. 210 с.
30. Яковець Т. М., Прокоф'єва А. М. Оцінка ефективності інноваційних проектів у сучасних умовах господарювання. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 5. С. 657-661.
31. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: наукове видання. Харків: ХДЕУ, 2004. 471 с.
32. Capehart B.L., Turner W.C., Kennedy W.J. Guide to Energy Management. CRC Press, 2020. 816 p. URL: https://research.iaun.ac.ir/pd/moradian/pdfs/UploadFile_4420.pdf (the date of access: 15.04.2024).
33. Dubyna M., Kholiavko N., Zhavoronok A., Safonov Y., Krylov D., Tochylyna Yu. The ICT Sector in Economic Development of the Countries of Eastern Europe: a Comparative Analysis. WSEAS Transactions on Business and Economics. 2022. Vol. 19. P. 169-185.
34. Kreith F., Goswami D.Y. Handbook of Energy Efficiency and Renewable Energy. CRC Press, 2019. 1168 p.
35. Shaposhnykov K., Krylova O. Activation of innovative entrepreneurship development. Three Seas Economic Journal. 2020. Vol. 1, № 1. P. 66–72.

ДОДАТКИ

J0900108 Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	52 735.00	48 724.00
первісна вартість	1001	103 183.00	105 474.00
накопичена амортизація	1002	50 448.00	56 750.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4 739 909.00	5 616 758.00
Основні засоби	1010	20 342 025.00	23 476 546.00
первісна вартість	1011	28 508 336.00	34 020 363.00
знос	1012	8 166 311.00	10 543 817.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0.00	
інші фінансові інвестиції	1035	2 916 457.00	2 934 488.00
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0.00	
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	277 112.00
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	28 051 126.00	32 353 628.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	18 994 214.00	21 311 999.00

Рисунок А.1 – Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2022 р., тис. грн

Виробничі запаси	1101	2 184 396.00	1 693 701.00
Незавершене виробництво	1102	45 228.00	56 962.00
Готова продукція	1103	348 780.00	237 448.00
Товари	1104	16 415 810.00	19 323 888.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2 313 519.00	2 693 505.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0.00	
з бюджетом	1135	128 107.00	83 360.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	254.00	723.00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3 471 846.00	4 281 774.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	619 571.00	749 699.00
Готівка	1166	61 028.00	74 502.00
Рахунки в банках	1167	182 681.00	345 190.00
Витрати майбутніх періодів	1170	13 859.00	12 735.00
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	432 934.00	650 552.00
Усього за розділом II	1195	25 974 304.00	29 784 347.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	217 023.00
Баланс	1300	54 025 430.00	62 354 998.00

Рисунок А.2 – Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2022 р., тис. грн

Пасив			
Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	158 610.00	158 610.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	0.00	
Додатковий капітал	1410	0.00	
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	22 005 682.00	25 598 971.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	22 164 292.00	25 757 581.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	16 214.00	
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	4 440 352.00	4 243 693.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 259 783.00	1 119 662.00
Довгострокові забезпечення	1520	0.00	
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0.00	
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	

Рисунок А.3 – Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2022 р., тис. грн

Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	5 716 349.00	5 363 355.00
III. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	1 617 888.00	2 770 621.00
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	447 949.00	1 152 246.00
товари, роботи, послуги	1615	20 208 792.00	22 463 735.00
розрахунками з бюджетом	1620	192 678.00	461 881.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	118 300.00	164 866.00
розрахунками зі страхування	1625	52 322.00	44 006.00
розрахунками з оплати праці	1630	268 775.00	235 821.00
за одержаними авансами	1635	73.00	
за розрахунками з учасниками	1640	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	272 491.00	351 178.00
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	3 083 821.00	3 754 574.00
Усього за розділом III	1695	26 144 789.00	31 234 062.00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	54 025 430.00	62 354 998.00

Рисунок А.4 – Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2022 р., тис. грн

JO900207 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	57 627 523.00	57 255 563.00
Чисті зароблені страхові премії	2010	0.00	
Премії підписані, валова сума	2011	0.00	
Премії, передані у перестраховування	2012	0.00	
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0.00	
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0.00	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	38 754 000.00	40 331 196.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0.00	
Валовий: прибуток	2090	18 873 523.00	16 924 367.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0.00	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0.00	
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0.00	
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0.00	
Інші операційні доходи	2120	1 146 381.00	806 058.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0.00	
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0.00	
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0.00	
Адміністративні витрати	2130	1 107 453.00	1 097 082.00
Витрати на збут	2150	10 909 210.00	11 152 352.00
Інші операційні витрати	2180	1 564 688.00	581 459.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0.00	
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0.00	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	6 438 553.00	4 899 532.00

Рисунок А.5 – Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2022 р., тис. грн

Дохід від участі в капіталі	2200	0.00	
Інші фінансові доходи	2220	107 100.00	121 691.00
Інші доходи	2240	384 156.00	631 815.00
Дохід від благодійної допомоги	2241	0.00	
Фінансові витрати	2250	398 212.00	372 723.00
Втрати від участі в капіталі	2255	1 112.00	
Інші витрати	2270	2 487 577.00	75 092.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0.00	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4 044 020.00	5 204 111.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-438 720.00	-1 035 945.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0.00	
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3 605 300.00	4 168 166.00

Рисунок А.6 – Фінансова звітність ТОВ «Епіцентр К» за 2022 р., тис. грн

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Показники ефективності реалізації інноваційних проєктів ТОВ «Епіцентр К» станом на кінець 2022

р.

Назва проєкту	Кількість років, які пройшли після впровадження	Сума початкових витрат, тис. грн	Середня ставка дисконтування за період, %	Середня оціночна сума річного прибутку від впровадження інновації	NPV	Індекс прибутковості на 2022 р., %	Дисконтований строк окупності, років	IRR
Встановлення кас самообслуговування	3	316490	12,5	85790	-70139	-22,2	3,45	9,4
Автоматизований логістичний центр	6	566820	14,5	133860	216156	38,1	4,85	17,5
Встановлення систем генерації електроенергії з відновлювальних джерел	5	258660	14,2	67640	69568	26,9	3,42	16,2
Впровадження штучного інтелекту в маркетинговій діяльності	1	56680	19,3	21650	-38532	-68,0	2,23	12,4
Організація виробництва будівельних матеріалів із продуктів переробки	4	83260	13,3	31740	39338	47,2	3,79	16,8
Відкриття магазинів формату «shop in shop»	3	75600	12,5	27270	2707,3	3,6	2,72	14,8
Впровадження інноваційної цифрової технології AgDNA	3	125100	12,5	44780	3488,23	2,8	2,84	14,3

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства